

Kysymyksiä ja
vastauksia
Natosta

Karoliina Honkanen
Janne Kuusela

SUOMEN ATLANTTI-SEURA RY

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA NATOSTA

Karoliina Honkanen ja Janne Kuusela

SUOMEN ATLANTTI-SEURA RY
FINLANDS ATLANTSÄLLSKAP RF
THE ATLANTIC COUNCIL OF FINLAND

Kustantaja: Taloustieto Oy

Painopaikka: Yliopistopaino 2007

ISBN 978-951-628-461-6

ESIPUHE

Nato, kuten muutkin kansainväliset järjestöt, elää jatkuvassa muutoksessa. Siksi on ymmärrettävää, että suomalaisessa keskustelussa esiintyy paljon vanhentunutta tai muutoin virheellistä tietoa järjestöstä.

Tämä raportti antaa ajan tasalla olevia vastauksia yleisempiin kysymyksiin Natosta. Raportin ovat kirjoittaneet kaksi turvallisuuspolitiikan asiantuntijaa, Karoliina Honkanen ja Janne Kuusela. Sama parivaljakko kirjoitti joitakin vuosia sitten EVA raportin tästä aiheesta. Kyseessä on tuon raportin pohjalta uudistettu ja päivitetty laitos. Kirjoittajat ovat puolustushallinnon palveluksessa, mutta he ovat kirjoittaneet raportin yksityishenkilöinä. Suomen Atlantti-Seuran puolesta kiitän kirjoittajia huolella tehdystä työstä. Kiitän myös raporttihanketta tukenutta yhdistyksen hallitusta sekä pääsihteerin Terhi Suomista hänen tärkeästä panoksestaan raportin julkaisemiseksi.

Suomen puolustuskyvyn suurimmaksi tulevaisuuden haasteeksi on noussut sotilasteknologian ylläpitäminen ja kehittäminen nykyisentasoisilla voimavaroilla. Modernin puolustustamateriaalin hinnan arvioidaan kaksinkertaistuvan aina seitsemän vuoden kuluessa, ja uuden materiaalin ylläpitokustannukset kasvavat samassa suhteessa. Näin ollen samalla rahalla saa tulevaisuudessa yhä vähemmän.

Nykyisentasoisen suorituskyvyn ylläpitäminen edellyttää huomattavaa lisärahoitusta tai puolustusratkaisumme uudistamista. Mikäli Suomen valtiojohto päätyy jälkimmäiseen, uskottavat sotilaalliset turvatakuut on saatavissa ainoastaan Nato-jäsenyyden kautta. Euroopan unionin kehittyvä turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ei sisällä sotilaallisia turvatakuita. Myöskään Naton kehittyvä kumppanuustoiminta ei mahdollista osallistumista liittokunnan yhteiseen puolustukseen. Vastaavasti mahdollinen tiivistyvä puolustusyhteistyö Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa olisi ainoastaan osittainen vastaus.

Nato-jäsenyys ei mahdollistaisi puolustusmenojen laskemista, mutta se voitaisiin toteuttaa joko nykyisentasoisilla tai lievästi korotetuilla puolustusmenoilla. Sen sijaan uskottavan kansallisen puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen vaatisi huomattavasti suurempia vuotuisia korotuksia puolustusbudjettimme.

Raportti antaa aineksia keskustelulle Suomen turvallisuudesta. Mutta raportti ei yksin riitä. On tärkeää, että hallitus teettää kattavan selvityksen Naton olemuksesta ja Nato-jäsenyyden vaikutuksista pohjaksi yleiselle keskustelulle. Ilman tällaista julkista tiedottamista Nato-keskustelun yleistä tasoa ei saada parannettua.

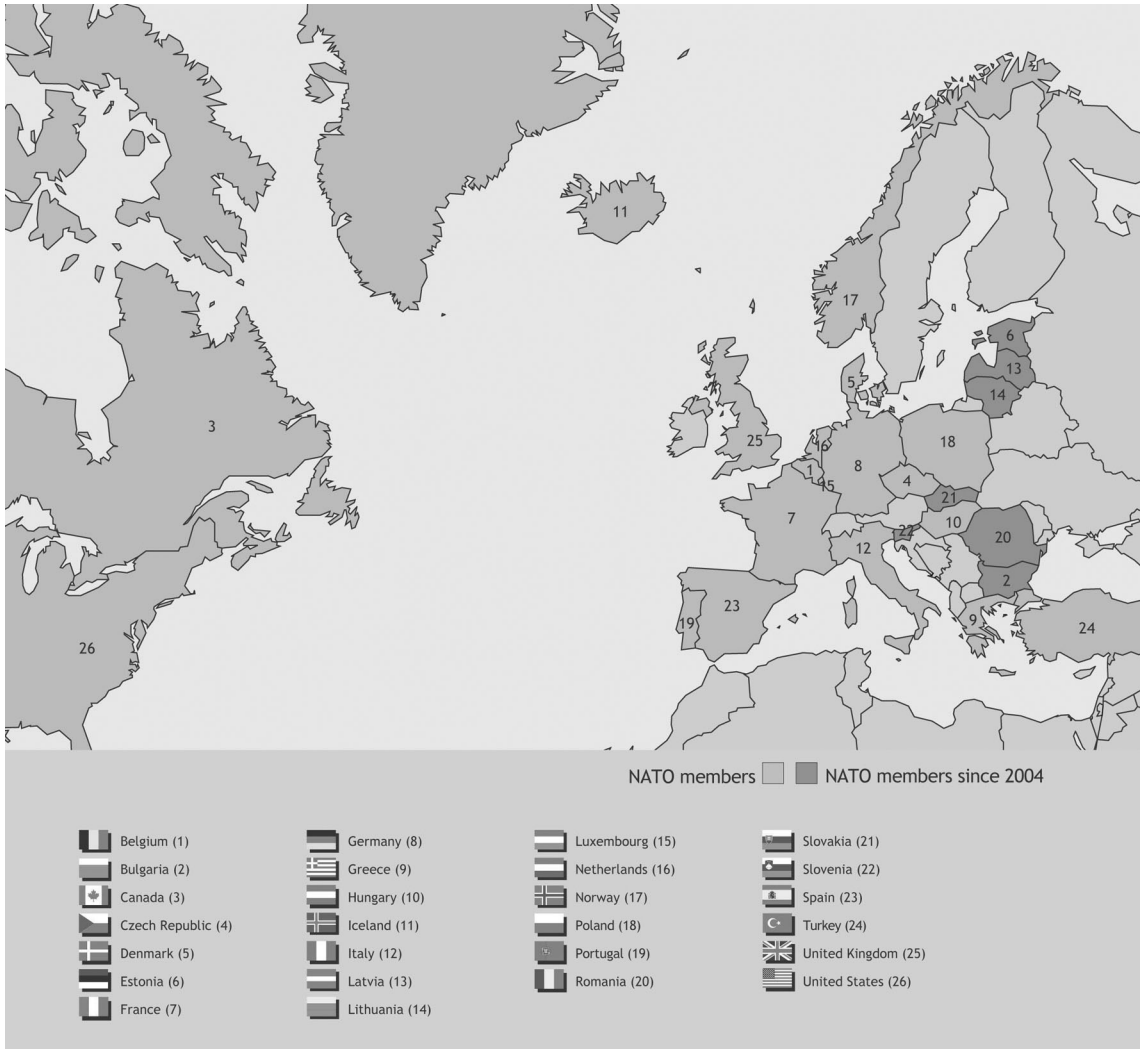
Risto E. J. Penttilä
Puheenjohtaja
Suomen Atlantti-Seura ry

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE

I	Nato tänään	9
1.	Onko Natolla kylmän sodan aikana perustettuna järjestönä enää sijaa nykyisessä kansainvälisessä järjestelmässä?	9
2.	Onko Natollakaan välineitä nykyaikaisten uhkakuvien torjumiseen?	10
3.	Huolehtiiiko Nato enää yhteisestä puolustuksesta?	13
4.	Onko Nato toipunut Irakin-sodan aiheuttamista haavoista?	14
5.	Mihin Natoa enää tarvitaan, jos Yhdysvallat vähitellen erkanee järjestöstä yhä kauemmas? Onko Natolla enää merkitystä Yhdysvalloille?	15
6.	Tarvitaanko Natoa enää, kun EU:lle ollaan rakentamassa yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa?	16
7.	Ovatko Nato ja Venäjä ajautumassa uuteen kylmään sotaan?	19
8.	Militarisoiko Naton laajentuminen kansainvälisiä suhteita?	20
II	Jäsenyyden vaikutukset ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan	23
9.	Onko Suomella sellaista turvallisuusvajetta, joka edellyttäisi sotilaallista liittoutumista? Voisiko Suomi liittoutua yhtä hyvin vasta sitten, jos meihin kohdistuu selkeä sotilaallinen uhka?	23
10.	Suomi on joutunut ennenkin tulemaan toimeen omin voimin jouduttuaan hyökkäyksen tai poliittisen painostuksen kohteeksi. Voiko Natonkaan turvatakuisiin luottaa?	24
11.	Joutuisimmeko Naton jäsenenä alttiiksi erilaisille turvallisuus turvallisuusuhkille? Tulisiko Suomi vedetyksi mukaan sellaisiin konflikteihin, joissa meillä ei ole mitään etuja puolustettavana?	25
12.	Heikentäisikö Nato-jäsenyys Suomen suhteita Venäjään?	27

13. Tulisiko Suomesta Nato-jäsenenä Yhdysvaltain politiikan välikappale?	28
14. Olisiko Suomella pienenä valtiona mitään mahdollisuuksia vaikuttaa liittokunnan päätöksiin?	29
15. Heikentäisikö Suomi Natoon liittymällä omalta osaltaan YK:n toimintamahdollisuuksia?	30
16. Voisiko Suomi Nato-jäsenenä toimia entiseen tapaan kansainvälisessä kriisinhallinnassa ja rauhanturva-toiminnassa?	31
17. Voisiko Suomi Naton jäsenenä toimia entiseen tapaan kansainvälisten kriisien välittäjätehtävissä?	33
18. Pitäisikö mahdollisesta Nato-jäsenyydestä päättää kansanäänestyksellä?	33
III Jäsenyyden vaikutukset puolustusjärjestelmään	35
19. Suomi on ennenkin pystynyt huolehtimaan turvallisuudestaan ja puolustuksestaan liittoutumattomana. Mitä lisäarvoa Nato-jäsenyys enää toisi?	35
20. Edellyttäisikö Nato-jäsenyys luopumista yleisestä asevelvollisuudesta ja aluepuolustuksesta?	36
21. Joutuisiko Suomi Naton jäsenenä luovuttamaan lento-kenttensä ja satamansa Naton joukkojen käyttöön?	37
22. Joutuisiko Suomi Naton jäsenenä vastaanottamaan alueelleen Naton joukkoja, tukikohtia tai ydinaseita?	39
23. Joutuisiko Suomi Naton jäsenenä lähettämään upseereitaan ja varusmiehiään konflikteihin maan rajojen ulkopuolelle?	40
24. Nostaisiko liittoutuminen Suomen puolustusmenoja?	41
25. Mitä velvoitteita Nato-jäsenyys merkitsisi Suomelle?	43

Lähde: Nato.

I NATO TÄNÄÄN

1. Onko Natolla kylmän sodan aikana perustettuna järjestönä enää sijaa nykyisessä kansainvälisessä järjestelmässä?

Nato syntyi 1949 läntisten demokratioiden puolustusliitoksi Neuvostoliiton muodostamaa uhkaa vastaan. Sen tärkeänä tehtävänä oli myös integroida sodanjälkeinen Saksa osaksi monikansallista sotilaallista rakennetta. Nato on kuitenkin aina ollut enemmän kuin pelkkä puolustusliitto. Se on pohjimmiltaan eurooppalaisten ja pohjoisamerikkalaisten demokratioiden poliittinen arvoyhteisö, joka sitoo Yhdysvallat Euroopan turvallisuuteen.

Kylmän sodan loppuminen tarkoitti Naton roolin uudelleenarviointia. Tarvittaisiinko Natoa enää perinpohjaisesti muuttuneessa turvallisuusympäristössä, josta yhteinen vihollinen oli kadonnut? Vuonna 1992 puhjenneet entisen Jugoslavian hajoamissodat osoittivat konkreettisesti, ettei kylmän sodan jälkeinen Eurooppa ole turvallinen. Rooliaan etsivälle Natolle entisen Jugoslavian sodat olivat käännekohta, jossa se osoitti tarpeellisuutensa myös uudessa turvallisuusympäristössä: Bosnian sota saatiin loppumaan vasta Naton puututtua siihen. Naton olemassa olevat rakenteet ja vuosikymmenien saatossa luodut yhteistyökäytännöt valjastettiin palvelemaan uusien turvallisuusongelmien ratkaisussa. Balkanin kolme rauhanturvaoperaatiota ja yksi vakauttamisoperaatio on toteutettu Naton johdolla. Vuonna 1999 Naton sotilaallinen väliintulo esti kansanmurhan Kosovossa.

Nato on eurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän peruspilari. Kriisinhallinnan ohella sen toiseksi avaintehtäväksi kylmän sodan jälkeen on nousut laaja-alainen yhteistyö miltei kaikkien euroatlanttisen alueen maiden kanssa aina Pohjois-Afrikasta Keski-Aasiaan. Nato on solminut läheiset suhteet entisiin sosialistimaihin ja entisiin neuvostotasavaltoihin, jotka ovat uudistaneet ja rakentaneet asevoimiaan Naton rauhankumppanuusohjelman puitteissa. Näin on voitu edistää asevoimien demokraattista valvontaa ja puolustussuunnittelun läpinäkyvyyttä. Naton ja EU:n laajentuminen ovat yhdessä lisänneet vakautta Euroopassa. Jäsenyys läntisissä järjestöissä on ollut porkkana, jolla on kannustettu entisiä sosialistimaita toteuttamaan demokraattisia uudistuksia. Naton jäseniksi haluavien maiden suuri määrä on jo sinänsä osoitus Naton elinvoimaisuudesta.

Syyskuussa 2001 New Yorkiin ja Washingtoniin tehtyjen terroristi-iskujen jälkeen Naton kehitys on siirtymässä jälleen uuteen kehitysvaiheeseen.

Prahan huippukokouksessa marraskuussa 2002 tehdyillä päätöksillä Natolle kehitetään kykyjä vastata uudentyypisiin turvallisuusuhkiin, tarvittaessa maailmanlaajuisesti. Samalla Nato säilyttää roolinsa Euroopan tärkeimpänä turvallisuusjärjestönä. On vaikea arvioida etukäteen missä laajuudessa Nato loppujen lopuksi tulee toimimaan maailmanlaajuisesti, sillä liittokunta tekee operaatioita koskevat päätökset tapauskohtaisesti ja yksimielisesti kaikkien jäsenmaiden kesken. Nykyinen kehityssuunta on kuitenkin selkeä: liittokunta valmistautuu kriisinhallintatehtäviin ja terrorisminvastaisiin toimiin periaatteessa missä tahansa ja milloin tahansa.

Naton roolin uudistaminen on haasteellinen tehtävä. Prahassa tehdyistä linjauksista huolimatta on selvää, että liittolaisilla on edelleen erilaisia näkemyksiä Naton roolista perinteisen toimialueen ulkopuolella. Yhdysvaltain Irak-politiikka nosti nämä erimielisyydet pintaan ja sai läntisen arvoyhteisön hetkeksi rakoiilemaan liittoksissaan. Natossa on kuitenkin onnistuttu hautamaan Irakin-kriisin aiheuttamat erimielisyydet ja kokoamaan rivit. On aivan luonnollista, että Nato ei ole nykytilanteessa niin yhtenäinen ja harmoninen liittokunta kuin kylmän sodan aikana, sillä jäsenmaiden määrä on lähes kaksinkertaistunut eikä liittolaisia enää yhdistä yhteinen vihollinen. Yhteiset edut tulevat kuitenkin pitämään liittokunnan koossa ajoittaisista erimielisyyksistä huolimatta.

Transatlanttisen suhteen voi odottaa jatkuvan jo sillä perusteella, että Yhdysvallat ja Eurooppa muodostavat kiistattoman vahvan voimakaksikon kansainvälisten suhteiden kentässä. Ne ovat kaksin toimiessaan vahvempia kuin toisistaan erillään, ja niillä on edelleen enemmän yhteistä toistensa kanssa kuin muiden kansainvälisen politiikan toimijoiden kanssa. Nato säilyy Yhdysvalloille luontevana kanavana olla läsnä Euroopassa ja vastaavasti eurooppalaisten parhaana keinona vaikuttaa Yhdysvaltain politiikkaan.

2. Onko Natollakaan välineitä nykyaikaisten uhkakuvien torjumiseen?

Naton arvioiden mukaan näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa merkittävimpiä Nato-maiden ja niiden kansalaisten turvallisuutta uhkaavia tekijöitä ovat kansainvälinen terrorismi, ydinaseteknologian ja muiden joukkotuhoaseiden leviäminen sekä moninaiset alueelliset ja paikalliset konfliktit, jotka saattavat järkyttää laajemminkin rauhaa ja vakautta. Tällaisiin uhkiin ei enää kyetä vastaamaan vanhoin keinoin, miljoonien sotilaiden ja raskaasti aseistautuneiden armeijoiden avulla. Juuri tämän

vuoksi Nato päätti marraskuussa 2002 Prahassa pidetyssä huippukokouksessaan aloittaa liittokunnan sotilaallisen roolin perinpohjaisen uudistamisen. Toiminta-aluetta ei enää rajata maantieteellisesti, vaan Natolle luodaan valmiudet toimia siellä, mistä uhkat saavat alkunsa. Istanbulin (2004) ja Riian huippukokouksissa (2006) on jatkettu Prahassa aloitettua uudistumisprosessia.

Naton tehtävä muuttuneessa toimintaympäristössä on kiistatta haasteellinen. Edellä mainittujen uhkakuvien ehkäiseminen tai torjuminen ei onnistu yksin sotilaallisella toiminnalla, sillä siihen tarvitaan yhtä lailla poliittisia, taloudellisia ja diplomaattisia välineitä. Turvallisuusuhat ovat myös usein vaikeasti ennakoitavissa ja varoitusajaltaan lyhyitä. Onnistuminen kriisinhallinnassa tai joukkotuhoaseiden leviämisen ja terrorismin ehkäisemisessä edellyttää tänä päivänä tiivistä ja laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä useiden eri kansainvälisten organisaatioiden, kansalaisjärjestöjen ja muiden kriisialueilla toimivien tahojen kesken. Nato painottaa erityisesti yhteistyön syventämistä YK:n ja EU:n kanssa.

Natoa kehitetään siten, että se kykenee entistä tehokkaammin tukemaan sotilaallisesti kansainvälisiä ponnisteluja turvallisuusuhkien torjunnassa. Muiden muassa Naton komento- ja joukkorakennetta on päätetty uudistaa perusteellisesti. Tavoitteena on kevyemmät ja joustavammat rakenteet, joiden avulla Nato kykenee suoriutumaan tehokkaasti sille määriteltyjen tehtävien koko kirjosta. Prahassa hyväksyttiin myös uusi sotilaallinen konsepti puolustautumisesta terrorismia vastaan. Natolle kaavailut puolustukselliset tehtävät liittyvät terrorismille alttiiden kohteiden haavoittuvuuden vähentämiseen ja kansallisten siviiliviranomaisten avustamiseen terroristi-iskun jälkitilanteessa. Natossa onkin tehostettu tiedustelutiedon vaihtoa ja aloitettu operaatioissa olevia joukkoja suojaavan ohjuspuolustuksen kehittäminen. Naton yhteisesti omistamia AWACS-tutkavalvontakoneita on käytetty jäsenmaissa järjestettyjen massatapahtumien, kuten olympialaisten, turvallisuuden takaamiseen.

Käytännössä Naton toiminnan painopiste on kriisinhallintaoperaatioissa. Tällä hetkellä Naton huomio kohdistuu ennen kaikkea Afganistaniin, jossa Nato-johtoiset joukot tukevat maan hallitusta vakauden ja turvallisuuden ylläpidossa. Naton vastaterrorismitoiminnassa keskeinen väline on Välimeren merivoimaoperaatio, jonka tavoitteena on ehkäistä terroristien ja kansainvälisen rikollisuuden toimintaa Euroopan kannalta strategisesti tärkeällä merialueella.

Prahan-huippukokouksen päätöksiin kuului myös nopean toiminnan valmiusjoukon (*NATO Response Force, NRF*) perustaminen, jonka tavoitteena on luoda kyky reagoida nopeasti kaikkiin Natolle määriteltyi-

hin tehtäviin erittäin hyvin koulutetuilla ja nykyaikaisesti varustetuilla joukoilla. NRF-joukot saavuttivat täyden operatiivisen kyvyn syksyllä 2006. NRF-joukkojen osia on käytetty muiden muassa Pakistanin maanjärjestyksen ja Yhdysvaltain etelärannikkoa koetelleiden hirmumyrskyjen jälkihoidon tukemiseen.

Lisäksi Prahassa päätettiin niistä avainalueista, joihin tulevaisuudessa puolustukseen osoitetut voimavarat keskitetään. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi joukkotuhoaseilta suojautuminen, johtamis- ja viestijärjestelmien kehittäminen, strateginen ilma- ja merikuljetuskyky, ilmatankkauskyky ja täsmäaseet. Näin Nato pyrkii kehittämään juuri niitä sotilaallisia kykyjä, jotka antavat mahdollisuuden kuljettaa joukkoja nopeasti kriisialueille, tarjoavat niille siellä suojaa sekä antavat niille tulivoimaa ja taistelukestävyyttä pitkäänkin jatkuvassa konfliktissa. Myös EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan kehittämisessä on päädytty hyvin pitkälle vastaavanlaisiin tavoitteisiin. Prahassa Nato päätti myös käynnistää ohjuspuolustustutkimuksen, jossa selvitettiin mahdollisuuksia suojata jäsenmaiden aluetta ja väestöä ohjusuhkia vastaan. Tutkimus osoitti, ettei ohjuspuolustusjärjestelmälle ole varsinaisia teknisiä esteitä. Parhailaan Natossa selvitetään mahdollisen ohjuspuolustusjärjestelmän poliittisia ja sotilaallisia näkökohtia.

Nato on pyrkinyt huomioimaan entistä voimakkaammin terrorismin ja joukkotuhoaseiden aiheuttaman uhkan myötä lisääntyneet riskit siviiliväestölle ja yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille. Valmiuden parantamista kriisitilanteiden varalle tehdään Natossa laaja-alaisena komiteatyönä, joka kattaa tiede- ja ympäristöasiat, huoltovarmuuden ja logistiset kysymykset, teollisuuden, viestinnän, siviili-ilmailun, lääkinnän sekä väestönsuojelun. Lisäksi Nato kehittää yhteistyötä siviiliviranomaisten, rauhankumppanuusmaiden ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa, EU mukaan lukien.

Viime vuosina teollisuusmaiden keskeiseksi huolenaiheeksi on noussut energiansaannin turvaaminen. Useimmat Nato-maat ovat kasvavassa määrin riippuvaisia tuontienergiasta, josta merkittävä osa tulee Venäjältä tai muilta Euroopan reuna-alueiden tuottajamailta. Natossa käydään parhailaan keskustelua liittokunnan mahdollisesta roolista jäsenmaidensa energiaturvallisuuden vahvistamisessa. Esimerkiksi Naton pysyviä merivoimaosastoja voitaisiin käyttää turvaamaan meritse tapahtuvia energiakuljetuksia. Lisäksi Nato voi pyrkiä vaikuttamaan energiantuottajamaiden myönteiseen kehitykseen kumppanuusohjelmiensa, kuten Välimeri-dialogin ja Persianlahden maille suunnatun Istanbulin yhteistyöohjelman, kautta.

3. Huolehtiiko Nato enää yhteisestä puolustuksesta?

Naton tehtävät ovat moninkertaistuneet kylmän sodan jälkeen. Käytännössä tärkeimmäksi tehtäväksi on noussut kriisinhallinta. Tällä hetkellä Nato johtaa yhteensä kuutta kriisinhallintaoperaatiota kolmessa eri maanosassa. Operaatioiden yhteenlaskettu vahvuus on noin 50 000 sotilasta. Painopisteenä on ISAF-operaatio Afganistanissa. Nato on myös panostanut kumppanuusverkostonsa laajentamiseen – Naton erilaisten kumppanuus- ja yhteistyöjärjestelyjen piirissä on nykyään jo yli 60 maata. Tämän vuoksi on perusteltua kysyä, onko Natolla enää kykyä huolehtia jäsenmaidensa alueiden yhteisestä puolustuksesta?

Laajamittaista, tavanomaisin asein tapahtuvaa hyökkäystä Nato-maita vastaan pidetään vallitsevan tilanearvion mukaan erittäin epätodennäköisenä. Naton jäsenmaat ovat kuitenkin edelleen sitoutuneita yhteisen puolustuksen velvoitteeseen; yhteinen puolustus on haluttu säilyttää ”palovakuutuksena” pahan päivän varalta, sillä kukaan ei osaa tarkkaan ennakoita mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Nato-maat ovat myös vuosikymmenten saatossa rakentaneet oman maanpuolustuksensa tiivisti integroiduksi osaksi Naton yhteisiä rakenteita, eikä yksikään valtio ole halukas lakkauttamaan puolustuskyvyn ylläpitämistä. Lisäksi viime kädessä ydinaseiden takaaman yhteisen puolustuksen ylläpitämisen katsotaan toimivan aseellisia konflikteja ennalta ehkäisevänä pelotteena. Naton yhteinen puolustus on vahvistettu liittokunnan ydintehtäväksi kaikissa viime vuosien tärkeimmissä asiakirjoissa, viimeksi Riian huippukokouksessa marraskuussa 2006 julkistetussa Laaja-alaisen poliittisen ohjauksen asiakirjassa.

Nato ylläpitää ja kehittää suorituskykyjä yhteisen puolustuksen tehtävän toteuttamiseen sotilaallisen uudistumisprosessin kautta. Vaativissa kriisinhallintatehtävissä tarvittavien nykyaikaisten suorituskykyjen tuottaminen tehostaa myös kykyä oman alueen suojaamiseen. Vaikka Naton operatiivisessa toiminnassa painottuu tällä hetkellä sotilaallinen kriisinhallinta, kehitetään yhteistä puolustussuunnittelua sekä komento- ja joukkorakennetta joustavasti vallitsevan strategisen tilanearvion mukaisesti. Naton viidennen artiklan mukainen turvatakuu siis on yhtä lailla voimassa kuin kylmän sodan aikanakin, mutta sen toteuttaminen nykytilanteessa perustuu uudennaisille periaatteille: pitkälle menevään sotilaalliseen integraatioon ja yhteensopivuuteen. Konkreettinen esimerkki Naton sitoutumisesta uusien jäsenmaidensa puolustamiseen on se, että Nato-maiden hävittäjät huolehtivat ilmavalvonnasta neljässä uudessa jäsenmaassa, joilla ei ole siihen omaa kykyä.

4. Onko Nato toipunut Irakin-sodan aiheuttamista haavoista?

Yhdysvaltain ja monien eurooppalaisten maiden väliset suhteet kiristyivät alkuvuodesta 2003 Irakin-kysymyksen hoitamiseen liittyvien periaatteellisten näkemuserojen vuoksi. Vastakkainasettelu luonnollisestikin heijastui myös Natossa käytäviin keskusteluihin, vaikka Nato ei organisaationa osallistunutkaan Irakin sotaan. Sinänsä tässä ei ollut mitään uutta, sillä Nato on käynyt läpi useita kriisejä olemassaolonsa aikana. Esimerkiksi 1960-luvulla Ranska poistui ovet paukkuen Naton sotilaallisista rakenteista, 1970-luvulla eurooppalaisten Nato-maiden pääkaupungeissa oli lähes päivittäisiä mielenosoituksia Yhdysvaltain Vietnamin-politiikkaa vastaan, kun taas 1980-luvulla kiisteltiin pitkään ja hartaasti niin kutsutuista euro-ohjuksista. 1990-luvun alussa Neuvostoliiton ja Varsovan liiton romahtaminen asetti hetkeksi koko liittokunnan olemassaolon merkityksen kyseenalaiseksi.

Kylmän sodan jälkeen on yhteisen vihollisen väistyminen tuonut entistä enemmän liikkumavaraa jäsenmaiden välisille näkemuseroille Naton sisäisessä keskustelussa. Nato ei toimi tyhjiössä irrallaan muista kansainvälisistä suhteista, vaan sen toiminnassa heijastuvat kulloisetkin maailmanpolitiikan virtaukset aivan samalla tavoin kuin YK:ssa tai EU:ssakin. Belgian, Ranskan ja Saksan asettuminen vastustamaan Yhdysvaltain ja Ison-Britannian Irakin-politiikkaa vahvistaa sen tosiasian, ettei Nato ole mikään Yhdysvaltain tahdoton sätkynukke, vaan itsenäisesti ajattelevien suvereenien valtioiden välinen puolustusliitto. Myös esimerkiksi Kreikka ja Turkki ovat vuosien varrella estäneet Naton päätöksentekoa EU-Nato-yhteistyötä koskevissa kysymyksissä. Toisaalta Naton rooli Kreikan ja Turkin välisten kiistojen sovittelijana ja hillitsijänä on ollut merkittävä.

Jokainen kriisi jättää omat arpensa liittokunnan yhtenäisyyteen, ja niiden seuraamukset tuntuvat varmasti muissakin kansainvälisissä organisaatioissa. Irak-kysymyksen pintaan tuoneessa kriisissä ei ollutkaan kyse ainoastaan transatlanttisista näkemuseroista, vaan ilmassa on ollut myös vahvasti merkkejä perinteisen voimapolitiikan paluusta Eurooppaan. Vastakkainasettelu ryhmittyi linjalle Belgia, Ranska ja Saksa vastaan Ison-Britannian ja Espanjan sekä uudempien ja tulevien itäeurooppalaisten Nato-maiden muodostama leiri. Tämä tilanne ei pelkästään asettanut EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ikävään valoon, vaan palautti myös mieleen lukuisat historian osoittamat pelottavat esimerkit eurooppalaisen voimapolitiikan aikaansaannoksista. Eräs Naton vähemmän huomiota osakseen saanut ansio on ollut juuri puolustuksen uudelleen kansallistamisen ehkäiseminen ja sen kautta vakauden lujittaminen Euroopassa.

Kaikesta huolimatta sekä EU että Nato onnistuivat kokoamaan rivinsä Irakin-sodan jälkeen. Jo helmikuun 20. päivänä 2003 Nato-maat hyväksyivät yksimielisesti Irakin-sodan ajan kestäneen operaation toimeenpanon, jolla vahvistettiin sotatoimialueen läheisyydessä sijainneen Turkin puolustusta. Irakin-sodan esiin tuoman periaatteelliset sotilaallisen voiman käyttöön liittyvät näkemyserot eivät ole varmastikaan kadonneet olemattomiin, mutta Naton päivittäisessä työskentelyssä on kyetty siirtymään niiden ylitse. Aika tunnetusti parantaa haavoja, minkä ohella poliittisen johdon vaihdokset useissa suurissa Nato-maissa ovat mahdollistaneet transatlanttisen suhteen uudelleen rakentamisen puhtaammalta pöydältä.

5. Mihin Natoa enää tarvitaan, jos Yhdysvallat vähitellen erkanee järjestöstä yhä kauemmas? Onko Natolla enää merkitystä Yhdysvalloille?

Natolla ei varmastikaan ole enää yhtä painavaa merkitystä Yhdysvalloille kuin kylmän sodan aikana, jolloin seuraava laajamittainen sota oletettiin käytävän keskellä Eurooppaa. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että Yhdysvallat olisi erkanemassa kauemmas Natosta. Vakaa ja yhtenäinen Eurooppa on edelleen keskeinen strateginen intressi Yhdysvalloille ja Nato tärkein kanava sen läsnäololle ja vaikuttamiselle Euroopan turvallisuusasioissa. Tästä on osoituksena muiden muassa se, että Naton toimintakyvyn kehittämistä koskevat keskeisimmät uudet aloitteet tulevat lähes poikkeuksetta Yhdysvalloista. Yhdysvallat myös kattaa valtaosan Naton yhteisten toimintojen aiheuttamista kustannuksista.

Jo pitkään aikaa Yhdysvaltain strateginen mielenkiinto on kohdistunut Euroopan ulkopuolisille alueille. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomionarvoista, että vaikka Yhdysvallat on sotilaalliselta suorituskyvyltään ylivoimainen maailmassa, ovat Euroopan maiden yhteenlasketut sotilasmenot maailman toiseksi suurimmat. Myös poliittisen tuen kannalta Euroopasta löytyy edelleen Yhdysvalloille tärkeitä kumppaneita. Toisin kuin esimerkiksi Lähi-idässä tai Aasiassa, on useimpien Euroopan maiden ulko- ja turvallisuuspolitiikan lähtöoletuksena yhteistyö Yhdysvaltain kanssa. Eurooppalaisille on ensiarvoisen tärkeää, että Yhdysvallat pysyy Naton kautta sitoutuneena Euroopan turvallisuuteen vakautta luovana tekijänä.

Globalisoituvassa maailmassa EU ja Nato tarvitsevat toisiaan enemmän kuin aikoihin, sillä ne jakavat yhteisen arvion turvallisuusympäristömme

uhkista. Uhkiin voidaan tehokkaimmin vastata laajentamalla ja syventämällä unionin ja Naton välistä yhteistyötä. Samalla uudenlaisten uhkakuvioiden voimistuminen on lisännyt EU:n merkitystä Yhdysvalloille, sillä unionissa tehdään laaja-alaista poliisi-, oikeus- ja sisäasiain yhteistyötä terrorismin torjumiseksi. EU-Yhdysvallat -suhde ei kuitenkaan korvaa Natoa transatlanttisen turvallisuusdialogin foorumina ja yksin siitä syystä, että Yhdysvallat ja Kanada ovat jäseniä ainoastaan Natossa.

Yhdysvaltain sotilaallinen ylivoima on niin omaa luokkaansa, että se voi halutessaan toimia ilman Natoa. Perinteisesti Yhdysvallat onkin käynyt sotansa ilman Natoa (muiden muassa Korea, Vietnam, ensimmäinen Persianlahden sota sekä 2000-luvulla Afganistanin ja Irakin sodat), mutta turvautunut kriisinhallinnassa Naton voimavaroihin ja poliittiseen tukeen. Tämä ei suinkaan ole osoitus Naton roolin väheksymisestä, vaan sen tosiasian tiedostamisesta, että kollektiiviseksi puolustusliitoksi suunniteltu ja rakennettu Nato soveltuu huonosti oman alueen ulkopuolelle suuntautuvaan hyökkäyssodankäyntiin. Keväällä 1999 Kosovon kriisiin liittyneen ilmavoimaoperaation aikana Yhdysvallat sai konkreettisesti kokea Naton ”komiteasodankäynnin” rajoitteet ja ongelmat.

Myös maailman ainoa supervaltat tarvitsee liittolaisia, ja kokemukset sekä Afganistanista että Irakista ovat vaikuttaneet merkittävästi Yhdysvaltain ajatteluun. Yhdysvaltain viime vuonna julkaisemissa strategia-asiakirjoissa korostetaan liittolaisten keskeistä roolia kansainvälisessä toiminnassa. Kahdenvälisten liittosuhteiden ja tapauskohtaisten koalitoiden merkitys Yhdysvalloille on kylmän sodan jälkeen kasvanut, mutta Natoa pidetään edelleen transatlanttisen turvallisuuden kulmakivenä, minkä ohella Natolla nähdään olevan yhä merkittävämpi rooli sotilaallisen kriisinhallinnan keskeisenä toimijana. Eurooppalaisten liittolaisten merkitystä Yhdysvalloille lisäävät niiden hyvät valmiudet kriisinhallintaoperaatioiden vakauttamis- ja jälleenrakennustehtäviin. Nämä tehtävät nostettiin Yhdysvaltain uusimmassa puolustuselonteossa ensimmäisen kerran perinteisten taisteluoperaatioiden rinnalle.

6. Tarvitaanko Natoa enää, kun EU:lle ollaan rakentamassa yhteistä turvallisuus- ja puolustuspoliittikkaa?

Jäsenyys EU:ssa on vahvistanut merkittävästi Suomen kansainvälistä asemaa. EU on jäsenmaidensa solidaarisuusyhteisö, joka ei jättäisi jäsenmaataan vaille tukea kriisitilanteessa. EU on kuitenkin ensisijaisesti poliittinen ja taloudellinen yhteisö, jolla ei ole sotilaallisia keinoja puo-

lustaa jäsenmaitaan hyökkäystä vastaan. EU-maiden alueen puolustus on hoidettu joko Naton kautta (21 maata) tai kansallisesti (kuusi maata).

EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehitys on ollut nopeaa viime vuosina. Unionilla on käytössään jäsenmaiden osoittamia kriisinhallintajoukkoja, joiden tehtävinä ovat niin sanotut Petersbergin tehtävät: pelastus- ja humanitaariset tehtävät, rauhanturvaaminen ja rauhaan pakottaminen. Unioni on kehittänyt kykyjään vastaamaan paremmin sotilaallisen kriisinhallinnan vaatimuksiin ja vahvistanut rooliaan maailmanlaajuisena toimijana. EU:n nopean toiminnan joukot eli niin sanotut taisteluosastot saavuttivat täyden toimintavalmiuden vuoden 2007 alussa. Unionilla on jatkuvasti valmiudessa kaksi noin 1 500 sotilaan vahvuista taisteluosastoa, joiden tulee kyetä aloittamaan toimintansa operaatioalueella 5-10 päivän kuluessa päätöksenteosta. Taisteluosastojen tehtävät rajoittuvat kriisinhallintaan.

Nykyään EU kykenee toimeenpanemaan kaikkia Petersbergin tehtäviä, tosin tietyin rajoituksin. Vaativimmissa kriisinhallintaoperaatioissa EU on edelleen riippuvainen Naton komentorakenteen suorituskyvyistä. EU:n operatiivisessa toiminnassa ovatkin painottuneet siviilikriisinhallintaoperaatiot. Lokakuussa 2006 unionilla oli käynnissä 15 kriisinhallintaoperaatiota, joista neljä oli sotilaallisia. Toistaiseksi kyse on pienimuotoisesta toiminnasta, sillä edellä mainittujen neljän operaation yhteenlaskettu vahvuus oli noin 11 000 sotilasta.

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan keskeinen elementti on Euroopan puolustusviraston EDA:n (*European Defence Agency*) kehittäminen. EDA:n tehtävänä on tehostaa EU:n sotilaallisten voimavarojen kehittämistä ja yhteensovittamista sekä lisätä materiaalialan yhteistyötä jäsenmaiden kesken. EU-maiden turvallisuutta vahvistaa myös niin sanottu solidaarisuuslauseke, joka velvoittaa avustamaan suuronnettomuuden, luonnonkatastrofin tai terroristihyökkäyksen kohteeksi joutunutta jäsenmaata.

EU ja Nato eivät ole vaihtoehtoja toisilleen. EU:n puolustusulottuvuutta on alusta alkaen kehitetty läheisessä yhteistyössä Naton kanssa. Useat jäsenmaat ovat nimenneet samoja joukkoja sekä Naton että EU:n käyttöön, ja EU:n sotilaalliset kyvyt vaativampiin tehtäviin tulevat vielä hyvin pitkään olemaan riippuvaisia tietyistä Naton ja Yhdysvaltain avainvoimavaroista ja resursseista, kuten strategisesta tiedustelukyvystä, meri- ja ilmakuljetuskapasiteetista sekä johtamis- ja viestijärjestelmistä.

Merkittävin ero EU:n ja Naton harjoittaman sotilaallisen toiminnan välillä on, että yhteinen puolustus on ainoastaan Naton tehtävä – EU:n rooli rajoittuu kriisinhallintaan. Vain Natolla on strategista pelotevoi-

maa, yhdistetty sotilaallinen komentorakenne ja yhteisharjoitukset sekä yhteinen ilmapuolustusjärjestelmä, jotka mahdollistavat uskottavan sotilaallisen turvatakuun toteuttamisen ja konfliktin hallintakyvyn vakavassa kriisitilanteessa. Mikäli Suomi joutuisi sotilaallisen painostuksen tai hyökkäyksen kohteeksi, vain Nato tai Yhdysvallat kahdenvälisesti kykenisivät antamaan Suomen tarvitsemaa ulkopuolista tukea.

Ehdotukseen EU:n perustuslailliseksi sopimukseksi sisältyy yhteisen puolustuksen artikla, joka velvoittaa jäsenmaat auttamaan sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi joutunutta jäsenmaata. Vaikka kyseinen artikla tulisi voimaan, ei se käytännössä muuttaisi edellä kuvattua perustavanlaatuisista eroa EU:n ja Naton sotilaallisissa suorituskyvyissä. EU:n yhteisen puolustuksen artiklan merkitys on ensisijaisesti symbolinen, sillä unionilla ei ole Natosta riippumatonta kykyä toteuttaa turvatakuuta mahdollisessa kriisitilanteessa. EU:n yhteisen puolustuksen artiklassa todetaankin selkeästi, että Nato on jäsenvaltioilleen edelleen niiden yhteisen puolustuksen perusta ja sitä toteuttava järjestö.

Joissakin unionimaissa, kuten Ranskassa, halutaan vähentää EU:n riippuvuutta Yhdysvalloista ja Natosta. Valtaosa unionimaista ei kuitenkaan halua luoda yhteisen puolustuksen rakenteita EU:hun jo pelkästään siitä syystä, että transatlanttinen suhde nähdään edelleen korvaamattoman tärkeänä. Samalla on selvää, ettei Naton rakenteiden kaksinkertaistaminen edes olisi taloudellisesti mahdollista, sillä se edellyttäisi EU-maiden puolustusbudjettien merkittävää nostamista.

Uudentyyppisten uhkakuvien ja nykyaikaisen kriisinhallinnan vaatimusten myötä on korostunut tarve tiivistää EU:n ja Naton välistä yhteistyötä ja ulottaa se uusille alueille. EU:n ja Naton käytännön yhteistyö kriisinhallintaoperaatioissa on toiminut hyvin, mutta järjestöjen suhteet poliittisella tasolla ovat olleet vaikeat. Transatlanttisen yhteistyön tärkeyttä painottavien maiden, kuten Suomen, on tärkeää osaltaan edistää EU:n ja Naton yhteistyötä ja pyrkiä ehkäisemään järjestöjen muodostuminen toisilleen kilpailijoiksi. Parhaat edellytykset edistää transatlanttista yhteistyötä ovat kuitenkin niillä mailla, jotka kuuluvat molempiin järjestöihin.

Nato-jäsenyys parantaisi entisestään Suomen mahdollisuuksia osallistua myös EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen, jota käytännössä tehdään eurooppalaisten Nato-maiden johdolla. EU:n kuusi sotilaallisesti liittoutumatonta maata aiheuttavat jatkuvasti päänsäivävaivaa yhteistyökumppaneilleen, sillä niiden osallistuminen esimerkiksi Naton esikunnissa tehtävään suunnittelutyöhön sekä mahdollisten kriisinhallintaoperaatioiden johtamiseen edellyttää aina monimutkaisia erityisjärjestelyitä. Usein tärkeistä asioista myös käytännössä keskustellaan

ensin Nato-maiden kesken ennen kuin siirrytään laajempaan käsittelyyn EU:n puitteissa.

7. Ovatko Nato ja Venäjä ajautumassa uuteen kylmään sotaan?

Venäjä on viime vuosina vahvistanut asemaansa alueellisena suurvaltana. Öljyn ja kaasun korkeana pysytellyt hinta on antanut Venäjälle vaikutusvaltaa, jota se ei ole epäröinyt käyttää erityisesti entisen Neuvostoliiton alueella. Energianviennin luoma vauraus on mahdollistanut ulkomaanvelan ja sitä kautta taloudellisen riippuvuuden vähentämisen sekä panostuksen asevoimien modernisointiin.

Venäjän vahvistuminen on kulkenut käsi kädessä maan koventuneen politiikan kanssa. Venäjällä puhutaan paljon ”moninapaisesta maailmasta”, jolla tarkoitetaan Venäjän, Kiinan ja Intian nousua haastamaan Yhdysvaltain ja EU:n valta-asemaa maailmannäyttämöllä. Venäjä on myös jyrkentänyt kantojaan Naton laajentumiseen. Viimeksi Venäjä on arvostellut voimakkaasti Yhdysvaltoja suunnitelmista sijoittaa kansallisen ohjuspuolustusjärjestelmänsä osia Puolaan ja Tšekin tasavaltaan. Venäjän Natoon ja Yhdysvaltoihin kohdistama kritiikki on nostanut esiin huolia ”uuden kylmän sodan” alkamisesta.

Venäjä on jo pitkään johdonmukaisesti pyrkinyt kasvattamaan vaikutusvaltaansa kansainvälisissä suhteissa ja siihen liittyen kiinnittänyt huomiotaan myös sotilaallisen voimansa tehostamiseen. Venäjän puolustusmenot ovatkin kasvaneet tasaisesti, niiden tason vaihdellessa noin 2.6-2.8 prosentin välillä maan nopeasti kasvavasta bruttokansantuotteesta. Venäjä on myös kyennyt käyttämään yhä suuremman osan puolustusmenoistaan uuden materiaalin hankkimiseen. Venäjän tavoittelemaa suurvalta-aseman palauttamista ei kuitenkaan pyritä saavuttamaan ensisijaisesti asevoimia kasvattamalla, vaan taloudellisella toiminnalla ja ennen kaikkea energiapolitiikalla. Taloudellisen kilpailukyvyyn parantaminen, bruttokansantuotteen kasvattaminen ja täysimääräinen integroituminen maailmantalouteen ovat keskeisellä sijalla Putinin ulkopoliitikassa. Asevoimilla on roolinsa maan taloudellisten etujen turvaamisessa mukaan lukien energiakuljetusten suojaamisessa.

Venäjän ja Naton välisissä suhteissa esiintyvistä ajoittaisista vaikeuksista ei tulisi vetää liian äkkinäisiä johtopäätöksiä. Pidemmällä tähtäimellä Venäjän tärkeimpänä tavoitteena on osoittaa, että se on edelleen merkittävä toimija maailmanpolitiikassa, eikä niinkään haastaa länsimaita. Venäjän ja länsimaiden yhteisinä etuina säilyvät taloussuhteiden syventäminen ja ter-

rorismin vastainen taistelu. Useat Venäjän suurimmista haasteista, kuten vähenevä väestö ja valtiollisen yhtenäisyyteen kohdistuvat paineet, ovat sisäisiä. Länsimaita koskevat Venäjän johdon jyrkät lausunnot tuleekin nähdä myös maan sisäpolitiikan valossa, varsinkin vaalien lähestyessä.

Naton näkökulmasta Venäjä on edelleen yhteistyökumppani eikä vastustaja. Naton ja Venäjän välisessä yhteistyössä nähdään ylä- ja alamäkiä, jotka heijastelevat kansainvälisen politiikan yleistä ilmapiiriä. Puheet uuden kylmän sodan mahdollisuudesta ovat kuitenkin vahvasti liioiteltuja. Jo pelkästään sotilaalliset voimasuhteet ja ydinaseiden aikaansaama tasapaino takaavat sen, ettei Venäjää pidetä edes potentiaalisena uhkana Natolle näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa. Tällä hetkellä Venäjän merivoimat sen sijaan osallistuvat Naton ainoaan yhteisen puolustuksen viidennen artiklan mukaiseen operaatioon Välimerellä.

Nato on yksi keskeinen yhteistyön väline, jolla pyritään tukemaan Venäjän uudistuksia ja sitomaan maa osaksi euroatlanttisia rakenteita. Natossa uskotaan, että Eurooppa ei voi olla turvallinen ilman Venäjän mukaan ottamista yhteisiin rakenteisiin, ja yksi Naton kylmän sodan jälkeisen laajentumispolitiikan keskeisistä elementeistä onkin ollut pyrkimys kehittää suhteita Venäjään. Samana vuonna kun Nato kutsui ensimmäiset uudet jäsenmaat aloittamaan liittymisneuvottelut (1997), se aloitti erityiskumppanuuden Venäjän kanssa. Hälventääkseen Venäjän huolia Nato on toteuttanut laajentumisensa asteittaisena ja läpinäkyvänä prosessina.

Toukokuussa 2002 perustettiin uusi yhteistyöneuvosto, jossa Nato-maat ja Venäjä käsittelevät tasaveroiselta pohjalta turvallisuuteen ja puolustukseen liittyviä asioita. Vaikka Naton ja Venäjän välillä on edelleen näkemuseroja, on yhteistyö edennyt käytännön tasolla hyvin erityisesti liittyen terrorismin torjuntaan, pelastustoimiin merellä, ohjuspuolustukseen sekä rauhanturvaamiseen. Yhteistyön syventämistä rajoittaa kuitenkin se, että Venäjälle kahdensivuliset suhteet suuriin maihin ovat usein kansainvälisten järjestöjen puitteissa tapahtuvaa yhteistyötä tärkeämpiä. Odotuksia ei tulekaan asettaa liian korkealle; yhteistyö etenee ennemmin yhteisten etujen kuin arvojen pohjalta.

8. Militarisoiko Naton laajentuminen kansainvälisiä suhteita?

Naton laajentuminen ei lisää kansainvälisten suhteiden militarisoitumista, vaan pyrkii vähentämään sitä. Naton ja EU:n laajentumisilla Itä- ja Keski-Euroopan entisiä sosialistimaita on integroitu osaksi vakaata ja demokraattista läntistä yhteisöä. Nato ei myöskään laajennu ulottaak-

seen sotilaallista voimaansa laajemmalle, vaan pyrkii vastaamaan yhä uusien maiden esittämiin pyyntöihin saada liittyä Naton jäseniksi. Alun perin paine laajentumiseen syntyi entisten sosialistimaiden aktiivisesta pyrkimyksestä liittyä Natoon – ei liittokunnan omasta halusta levittäytyä laajemmalle. Ensimmäiset entisistä sosialistimaista ilmoittivat pyrkivänsä Natoon jo vuonna 1991, mutta Naton suhtautuminen oli pitkään pidättyvää. Vasta vuosina 1993-1994 laajentuminen otettiin varsinaisesti Naton asialistalle.

Laajentuminen on toteutettu ensisijaisesti poliittisena prosessina. Nato ei sijoita ydinaseita eikä vieraiden maiden pysyviä joukkoja uusiin jäsenmaihin. Nykyisessä ja näköpiirissä olevassa turvallisuusympäristössä yhteisen puolustuksen velvoite ja Naton muut tehtävät voidaan hoitaa yhteensopivuudella, integraatiolla ja riittävällä vahvistuskyvyllä. Vastaavasti Nato on valitessaan uusia jäseniä painottanut enemmän poliittisia ansioita kuin sotilaallisia kykyjä. Ensimmäisellä laajentumiskierroksella valituksi tulivat Puola, Tšekin tasavalta ja Unkari, joita pidettiin entisistä sosialistimaista demokratiakehityksessään parhaiten edistyneinä. Sen sijaan demokraatiavajeesta kärsinyttä Slovakiaa ei hyväksytty mukaan ensimmäisellä kierroksella. Toisella laajentumiskierroksella hakijamaita valmisteltiin erityisen jäsenyysohjelman avulla. Vain yksi jäsenyysohjelman viidestä alueesta keskittyi sotilaallisiin kysymyksiin – muita alueita ovat poliittiset ja taloudelliset kysymykset, resurssikysymykset sekä oikeudellisiin asioihin ja tietoturvaan liittyvät kysymykset. Pyrkinessään Naton jäseniksi uudet jäsenmaat joutuvat esimerkiksi parantamaan vähemmistöjensä kohtelua ja kitkemään korruptiota.

Naton laajentuminen on pikemminkin lisännyt vakautta Euroopassa kuin militarisoinut maanosamme. Yksi syy tähän ovat yllä mainitut vaatimukset uusille jäsenmaille, joilla Nato on kannustanut demokraattisia uudistuksia ja hyviä naapurisuhteita hakijamaissa. Ensimmäisen laajentumiskierroksen alla Keski- ja Itä-Euroopan maat solmivat kymmenen keskinäistä rajasopimusta. Toinen tapa, jolla laajentuminen lisää vakautta Euroopassa, liittyy Nato-jäsenyyden sisältämään sotilaalliseen integraatioon. Natoon liittyneet ja liittymässä olevat Keski- ja Itä-Euroopan maat olisivat joka tapauksessa huolehtineet kansallisesta puolustuskyvystään. Naton jäsenenä tämä tapahtuu läpinäkyvästi ja osana Naton yhteistä puolustussuunnitteluprosessia, mikä on hälventänyt epäluuloja niiden naapurimaissa.

Viime aikoina on puhuttu voimapolitiikan paluusta kansainväliseen politiikkaan, kun suurvaltojen on nähty toimivan itsekäiden kansallisten pyrkimystensä mukaisesti kansainvälisistä järjestöistä riippumatta. Tä-

män on nähty heikentävän kansainvälisiä instituutioita, kuten Natoa, ja alistavan ne ainoastaan toimeenpanon välineiksi. Kuitenkin Nato toimii juuri kansallisia intressejä pönkittävää voimapolitiikkaa vastaan. Myös kiistakysymykset tuodaan yhteisesti keskusteltaviksi Naton pöytään, jossa liittolaiset voivat vaikuttaa hillitsevästi toistensa politiikkaan. Naton puitteissa tapahtuvalla sotilaalliselle integraatiolla ja yhteisellä puolustus-suunnittelulla on keskeinen merkitys Nato-maiden puolustuspolitiikan uudelleen kansallistumisen ennaltaehkäisyssä.

II JÄSENYYPDEN VAIKUTUKSET ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikkaAN

9. Onko Suomella sellaista turvallisuusvajeetta, joka edellyttäisi sotilaallista liittoutumista? Voisiko Suomi liittoutua yhtä hyvin vasta sitten, jos meihin kohdistuu selkeä sotilaallinen uhka?

Puhuminen ”turvallisuusvajeesta” sotilaallisen liittoutumisen määräävänä tekijänä on harhaanjohtavaa. Se antaa vaikutelman, että Nato-jäsenyyttä pitäisi hakea silloin, kun valtakunnan turvallisuuden koetaan olevan jollain tapaa uhattuna. Todellisuudessa Naton jäsenyydessä on päin vastoin kyse vakaiden olojen aikana tehtävästä sitoumuksista, jonka avulla pyritään harkitusti ennalta ehkäisemään ”turvallisuusvajeen” ilmaantumista joskus tulevaisuudessa.

Puolustusjärjestelmän kehittäminen on määrätietoista työskentelyä edellyttävä pitkän aikavälin sitoumus, jossa viisitoista tai kaksikymmentä vuotta on lyhyt aika. Vastaavasti puolustusliittoon liittymisen tai sen ulkopuolelle jättäytymisen tulee perustua pidemmän tähtäimen näkemukseen kyseisen valtion mahdollisuuksista, tavoitteista ja päämääristä sekä potentiaalisista uhkakuvista. Tilannearvion muuttaminen vasta turvallisuustilanteen heikentyessä on liian myöhäistä. Turvallisuusuhkilta tai -vajeelta suojautumisen sijaan puolustusliiton jäsenyydessä on ennen kaikkea kyse osallistumisesta ja vaikuttamisesta oman turvallisuusympäristön elintärkeisiin kysymyksiin sekä integroitumisesta samoja arvoja puolustavaan turvallisuusyhteisöön. Nato-jäsenyys muodostaa jo pelkällä olemassaolollaan pelotteen potentiaalisille uhkaajille ja siten ehkäisee ”turvallisuusvajeen” syntymistä.

On epävarmaa hyväksyisikö Nato jäsenekseen maata, johon kohdistuu sodan uhka. Epävakaisissa oloissa liittoutuminen saattaisi vain syventää kriisiä ja vaikeuttaa asioita entisestäänkin sekä jäsenyyttä hakevan maan että Naton kannalta. Liittokunta on olemassa sitä varten, että mahdolliset kriisit ennalta ehkäistään eikä yksikään Nato-maa haluaisi liittokuntaansa jäsentä, joka toisi mukanaan kriisin. Nato on pyrkinyt johdonmukaisesti minimoimaan sen riskin, että uusi jäsenmaa toisi mukanaan sellaista epävakautta, jolla olisi edes potentiaalisesti koko liittokunnan tilannetta heikentäviä vaikutuksia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uusilla jäsenmailla on oltava naapuruussuhteet kunnossa. Esimerkiksi Nato-maat

Viro ja Latvia joutuivat ennen jäsenyyskutsun saamista osoittamaan, ettei maissa asuvien venäjää äidinkielenään puhuvien vähemmistöjen asemaan tai maiden ulkorajoihin liittyvät kysymykset tule vaarantamaan Naton ja Venäjän välisiä suhteita. Samoin Romania, Slovakia ja Unkari joutuivat kukin ratkaisemaan avoinna olleita etnisiä ja alueellisia kysymyksiä ennen Nato-jäsenyyden toteutumista.

Valitettavasti kukaan ei voi varmuudella ennustaa ympäristön tapahtumia parinkaan vuosikymmenen päähän. Sotilaallisen voimankäytön todennäköisyys Suomea vastaan on tällä hetkellä pieni, mutta lähiympäristössämme säilyy merkittävää ja laadullisesti kehittyvää sotilaallista suorituskykyä. Näin ollen Suomen on edelleen varauduttava myös alueeseensa tai yhteiskuntansa elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin sotilaallisiin uhkiin.

Päätöksentekijöiden olisi vastuutonta olettaa, että kaikki Berliinin muurin murtumisen, Neuvostoliiton hajoamisen tai syyskuun 2001 terroriiskujen kaltaiset suuret yllätykset kansainvälisessä politiikassa olisivat jo takanapäin. Nykyhetken sidotun ”turvallisuusvajeen täyttäjän” sijaan puolustusliiton jäsenyyttä on lähestyttävä mieluummin tulevaisuuden yllätyksiltä suojaavana ”henkivakuutuksena”, jota ei toivottavasti koskaan tarvitse lunastaa.

10. Suomi on joutunut ennenkin tulemaan toimeen omin voimin jouduttuaan hyökkäyksen tai poliittisen painostuksen kohteeksi. Voiko Natonkaan turvatakuisiin luottaa?

Naton turvakuiden pitävyydestä on käyty akateemista väittelyä koko liittokunnan olemassaolon ajan. Turvatakuut määrittelevä Pohjois-Atlantin sopimuksen viides artikla on nimittäin muotoiltu verrattain löyhäksi ilmaisuksi, joka jättää asiaan tulkinnan varaa. Tämän kuuluisan viidennen artiklan mukaan Naton jäsenmaat ovat velvollisia auttamaan hyökkäyksen kohteeksi joutunutta liittolaistaan ”tarpeelliseksi katsomillaan toimenpiteillä, sotilaallinen voiman käyttö mukaan lukien”.

Kylmän sodan aikana molempien suurvaltojen toisiaan vastaan suunnatut ydinasearsenaalit toivat oman ulottuvuutensa Naton turvatakuukusteluun. Tulkinnanvaraisuuden ongelma tiivistyikin usein esitettyyn kysymykseen, olisiko esimerkiksi Yhdysvallat todella tiukan paikan tullen valmis uhraamaan Washingtonin puolustaakseen Berliiniä? Tähän kysymykseen tuskin koskaan saadaan yksiselitteistä vastausta, mutta lähtökohtana pidetään sitä, että Nato-maat ovat sitoutuneet puolustamaan

yhteisesti liittokunnan aluetta ja tarvittaessa lunastavat sitoumuksensa. Tänä päivänä Nato muodostaa sotilaallisesti niin voimakkaan yhteenliittymän, ettei Nato-maiden alueisiin katsota näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa kohdistuvan konventionaalista sotilaallista uhkaa.

Suomalaiset ovat kunnialla puolustaneet maataan hyökkäyksen tai painostuksen kohteeksi jouduttuaan. Tämä on kansainvälisestäkin tunnus-tettu tosiasia, josta suomalaiset voivat ansaitusti olla ylpeitä. Puhuttaessa omin voimin pärjäämisestä on kuitenkin oltava tarkkana, sillä Ranskan ja Ison-Britannian toimia talvisodan päättymisen jouduttamiseksi sekä Saksan-tuen merkitystä jatkosodan ratkaisutaisteluiden kohtalonhetkinä ei voida kiistää. Suomalaisten ei myöskään pitäisi ylenkatsoa Naton ja Yhdysvaltain merkitystä sille, että Suomi sai toisen maailmansodan jäl-keen säilyä suvereenina valtiona ja harjoittaa rauhassa puolueettomuus-politiikkaansa. Naton olemassaolo esti sekä suursodan syttymisen että kommunistisen yhteiskuntajärjestelmän leviämisen Länsi-Eurooppaan. Neuvostoliiton rajanaapuri Suomi oli tästä eniten hyötynyttä maita.

Kylmän sodan aikana Nato ei käynyt ensimmäistäkään sotaa. Puolustusliiton perimmäisenä tarkoituksena olikin – ja on edelleen – sotien ja kriisien ennalta estäminen viestittämällä ulospäin, että aseellisen voiman käyttö tai sillä uhkaaminen ei tuota toivottua tulosta. Nato on yhden kerran ottanut käyttöön viidennen artiklan mukaiset turvatakuut. Tämä tapahtui 12.9.2001, päivä New Yorkin ja Washingtonin terrori-iskujen jälkeen. Naton jäsenmaat ovat edelleen sitoutuneita yhteisen puolustuksen velvoitteeseen, ja Nato on säilyttänyt sotilaallisen kyvyn turvatakuun toteuttamiseen mahdollisessa kriisitilanteessa (ks. kysymys 3).

11. Joutuisimmeko Naton jäsenenä alttiiksi erilaisille turvallisuushkille? Tulisiko Suomi vedetyksi mukaan sellaisiin konflikteihin, joissa meillä ei ole mitään etuja puolustettavana?

Kohdistuisiko Suomeen Naton jäsenenä sellaisia erityisiä turvallisuusriskejä, joilta tällä hetkellä sotilaallisesti liittoutumattomana maana välttyään? On vaikea kuvitella, mitä konkreettista lisäuhkaa Naton jäsenyys voisi tuoda. Suomi on jo nyt EU:n jäsenenä, Naton aktiivisena kumppanuusmaana sekä Nato-johtoisten kriisinhallintaoperaatioiden osallistujana selkeästi mukana siinä viiteryhmässä, joka on kansainvälisten terroristiryhmien potentiaalisena maalitauluna.

Vaikka terrorismin luoma uhka ei ole vaikuttanut Suomen turvallisuuspolitiikkaan yhtä dramaattisesti kuin monen muun Nato-maan

viimeaikaiseen kehitykseen, on käsityksemme kansainvälisen yhteistyön välttämättömyydestä kuitenkin vahvistunut. Terrorismin kaltaisia uusia turvallisuusuuhkia ei ole mahdollista torjua vain kansallisin toimenpitein. Suomenkaan turvallisuutta ei vahvisteta omiin oloihinsa eristäytymällä, vaan lisäämällä ja tehostamalla kansainvälistä yhteistyötä. Lisääntyneen yhteistyön ja keskinäisriippuvuuden myötä voivat kansainvälisten kriisien heijastevaikutukset aikaisempaa helpommin ulottua Suomeenkin, mutta toisaalta esimerkiksi Nato-jäsenyyden voisi myös olettaa kohottavan voimankäytön kynnyistä Suomea vastaan.

On turha kuvitella, että kansainvälinen terrorismi olisi uhka ainoastaan Yhdysvalloille. Tästä ovat konkreettisena osoituksena esimerkiksi Madridiin ja Lontooseen tehdyt tuhoisat terrori-iskut sekä ne lukuisat toteuttamatta jääneet suunnitelmat, joihin viranomaiset ovat onnistuneet puuttumaan ajoissa. Toistaiseksi Euroopan on säästännyt suuremmilta katastrofeilta vain tiedustelu- ja poliisiviranomaisten tehokas kansainvälinen yhteistyö sekä hitunen onnea. Se, että Suomi ei ole toistaiseksi joutunut kansainvälisen terrorismin kohteeksi, ei johdu maamme turvallisuuspoliittisesta linjasta. Suomi on maantieteellisesti etäinen ja harvaan asuttu maa, jossa ulkomaalaisten terroristien on vaikea sulautua huomaamatta paikalliseen väestöön. Terrorismille ominaista on näkyvyyden hakeminen iskemällä suuriin väestökeskittymiin ja liikenteen solmukohtiin, jollaisia löytyy helpommin muun Euroopan suurkaupungeista.

Nato on joustava organisaatio, josta löytyy tarpeen mukaan lääkkeet erilaisten operaatioiden toimeenpanemiseen. Osallistumismahdollisuutta tarjotaan myös Naton ulkopuolella oleville luotettaville, riittävän toimintakykyisille ja todellista lisäarvoa tuoville kumppanimaille, kuten esimerkiksi EU:n sotilaallisesti liittoutumattomille jäsenmaille. Ketään ei pakoteta lähtemään mukaan operaatioihin, mutta myös Suomessa joudutaan tarkkaan harkitsemaan osallistumiseen liittyviä näkökohtia, kuuluttiinpa sitten Natoon tai ei. Jo nykytilanteessa Suomi pyrkii omien voimavarojensa ja lainsäädäntönsä puitteissa osallistumaan konfliktien ehkäisemiseen ja puhjenneiden kriisien hallitsemiseen. Tämä tuo lisäarvoa Suomen kansalliselle turvallisuudelle ja samalla mahdollistaa Suomelle roolin eurooppalaiseen yhteistyöhön perustuvan turvallisuuden rakentamisessa.

12. Heikentäisikö Nato-jäsenyys Suomen suhteita Venäjään?

Naton ja EU:n laajentuminen sekä järjestöjen tiivistyvät suhteet Venäjään lisäävät vakautta Suomen lähiympäristössä. Avainkysymys sekä Pohjois-Euroopan turvallisuuden että Suomen ja Venäjän suhteiden kannalta liittyy laajemmin Venäjän ja länsimaiden suhteiden kehitykseen. Tässä Suomen Nato-jäsenyys on korkeintaan yksi osatekijä: mikäli Venäjän suhteet länteen heikkenisivät tai maa ajautuisi kehityksessään väärille urille, tapahtuisi näin todennäköisesti joka tapauksessa riippumatta Suomen Nato-ratkaisusta.

Naton laajentuminen hiersi pitkään Naton ja Venäjän suhteita. Ensimmäisellä kylmän sodan jälkeisellä laajentumiskierroksella Venäjä vastusti Naton laajentumista äänekkäästi ja uhkasi vastatoimilla. Laajentuminen Puolaan, Tšekin tasavaltaan ja Unkariin vuonna 1999 sujui kuitenkin ilman mitään dramatiikkaa. Viimeisimmälle laajentumiskierrokselle tullessa Venäjä oli jo hyväksynyt Naton laajentumisen tosiasiana, jonka vastustamisella ei saavutettaisi enää mitään. Prahan-huippukokouksessa marraskuussa 2002 Nato kutsui seitsemän uutta maata aloittamaan jäsenyysneuvottelut, kolme Baltian maata mukaan lukien. Venäjä ei reagoinut mitenkään, vaikka sen jyrkin vastustus oli kohdistunut juuri entisten neuvostotasavaltojen Nato-jäsenyyteen. Baltian maiden näkökulmasta Nato-jäsenyys antaa selkänöjan, jonka varassa ne voivat kehittää kahdenvälisiä suhteitaan Venäjään varmemmalta pohjalta. Erityisesti taloussuhteiden tiivistämistä pidetään keskeisenä.

Viime vuosina Venäjän kannat Naton laajentumiseen ovat jälleen jyrkentyneet ja laajentumista pidetään sotilaallisena uhkana. Linjan muutos liittyy Venäjän nykyjohton pyrkimyksiin palauttaa suurvalta-asemaa energiapolitiikan ja myös sotilaallisen voiman korostamisen avulla. Venäjän vastustus on kohdistunut erityisesti Georgian ja Ukrainan mahdolliseen Nato-jäsenyyteen tulevaisuudessa. Nato on kuitenkin sitoutunut laajentumisprosessin jatkamiseen. Seuraavan kerran laajentumista käsitellään vuoden 2008 huippukokouksessa, jolloin jäsenkutsun odottavat saavansa Nato-jäsenyyttä hakeneet Albania, Kroatia ja Makedonia. Balkanin maista myös Bosnia-Herzegovina, Serbia ja Montenegro tullevat jollakin aikavälillä liittymään Natoon.

Venäjän reaktio Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen riippuisi senhetkisestä maailmanpoliittisesta tilanteesta, Venäjän sisäpolitiikasta ja kahdenvälisistä suhteista suurimpiin Nato-maihin. Baltian maiden Nato-jäsenyyden toteuduttua ei Venäjällä olisi perusteita vastustaa Suomeen jäsenyyttä. Itse asiassa jo nykytilanteessa, Suomen pitäessä avoinna liittoutumisen mahdollisuutta, Venäjä joutuu varautumaan sotilaallisessa

suunnittelussaan Suomen Nato-jäsenyyden toteutumiseen. Yksi keskeinen näkökohta on Itämeren strategisen merkityksen korostuminen Venäjän öljy- ja kaasutoimitusten yhä tärkeämpänä kuljetusväylänä. Itämeri on kuitenkin jo nyt pitkälti EU:n ja Naton sisämeri, joten Suomen Nato-jäsenyys ei muuttaisi tilannetta merkittävästi tältä osin. Suomelle hyvät ja toimivat suhteet Venäjään olisivat Naton jäsenenä yhtä tärkeitä kuin ilman jäsenyyttäkin.

Venäjä ei varmastikaan näe tarvetta Suomen Nato-jäsenyydelle eikä periaatteessa katso suopeasti Naton yhä jatkuvaa laajentumista kohti Venäjän rajoja. Venäjän johdon tästä aiheesta antamia lausuntoja tulee kuitenkin aina tulkita myös Venäjän sisäpolitiikan näkökulmasta, sillä ulkomaisten ohella viestit ovat suunnattuja omille kansalaisille, joiden enemmistö suhtautuu edelleen varauksellisesti Natoon entisenä vastustajana. Varsinkin vaalien läheisyydessä tämä vaikutus voimistuu. Esimerkiksi presidentti Putinin viittaus helmikuussa 2007 Moskovassa pidetyssä lehdistötilaisuudessa ”Naton rakenteiden” tulevan Suomen jäsenyyden kautta Venäjän rajoille on hyvin epämääräinen ja perätönkin väite. Nato ei ole kiinnostunut uuden infrastruktuurin rakentamisesta, vaan jäsenmaiden joukkojen liikkuvuuden parantamisesta. Toisaalta jo Jeltsin ja myös Putin ovat todenneet, että mahdollinen Nato-jäsenyys on Suomen oma asia.

13. Tulisiko Suomesta Nato-jäsenenä Yhdysvaltain politiikan välikappale?

Usein väitetään, että Yhdysvallat käyttää Natoa itsekkäisiin tarkoituksiinsa. Naton politiikka on kuitenkin eri asia kuin Yhdysvaltain politiikka eikä Yhdysvallat voi käyttää Natoa sellaisiin tehtäviin, joita muut liittolaiset eivät hyväksy. Yhdysvaltain johtorooli Natossa on kiistaton, mutta tämä ei tarkoita sitä etteikö liittokunnan sisällä käytäisi ajoittain kiivastakin väittelyä ja etteivätkö pienetkin jäsenmaat saisi näkemyksiään kuuluviin. Yksittäiset Naton jäsenmaat voivat omilla päätöksillään osallistua kahdenvälisesti Yhdysvaltain tukemiseen, mutta Nato järjestönä toimii ainoastaan jäsenmaidensa yksimielisellä päätöksellä.

Yhdysvaltain politiikalle on tunnusomaista koota sotilaallisia operaatiota varten tarkoituksenmukainen ja joustava vapaaehtoisten liittouma, johon voi kuulua myös Naton ulkopuolisia maita. Esimerkiksi taisteluoperaatio Afganistanissa oli Yhdysvaltain operaatio, johon halukkaat Nato-maat osallistuivat kahdenväliseltä pohjalta. Naton yhteisiä resursseja käytet-

tiin Afganistanissa taisteluoperaation tukitoimiin ja sen jälkeen YK:n valtuuttaman rauhanturvaoperaation tukemiseen.

Nato voi olla pikemminkin keino vaikuttaa Yhdysvaltain politiikkaan. Yhdysvallat ja Eurooppa ovat pitkäaikaisia liittolaisia, jotka käyvät läheistä neuvonpitoa Natossa myös kiistakysymyksissä. Myös Yhdysvallat tarvitsee Natoa, sillä liittokunnan mielipiteen sivuuttaminen olisi lyhytnäköistä ja yhteisen kannan löytyminen Natossa lisää Yhdysvaltain toimien oikeutusta. Eurooppalaisten jäsenmaiden määrän kasvaessa Natossa niillä on suurempi painoarvo ja paremmat mahdollisuudet vaikuttaa Yhdysvaltoihin.

14. Olisiko Suomella pienenä valtiona mitään mahdollisuuksia vaikuttaa liittokunnan päätöksiin?

Myös pienet maat voivat vaikuttaa Natossa, missä päätöksenteko perustuu liittolaisten keskinäiseen tasa-arvoon. Nato on toimintamalliltaan perinteinen kansainvälinen organisaatio, jossa jokainen liittolainen voi halutessaan estää päätöksen synnyn, sillä päätökset tehdään yksimielisyysäännön eli konsensuksen pohjalta. Natolla ei ole jäsenmaihinsa nähden ylikansallista päätösvaltaa kuten esimerkiksi EU:lla. Tämä tuli esiin muiden muassa helmikuussa 2003, kun Belgia, Ranska ja Saksa estivät Turkille mahdollisesti annettavan sotilaallisen tuen suunnittelun aloittamisen. Kreikka, Ranska ja Turkki ovat viime vuosina kukin vuorollaan estäneet Naton päätöksiä EU:n ja Naton väliseen yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä. Kaikkien jäsenmaiden yhteisesti hyväksymä Naton kanta muodostuu tiiviissä ja monitasoisessa neuvonpidossa eli konsultaatiossa jäsenmaiden edustajien kesken. Naton toimintakyky perustuu jäsenmaiden jakamaan arvopohjaan, yhteiseen poliittiseen tahtoon ja yhteisiin tavoitteisiin.

Uusiin turvallisuusuhkiin vastaaminen edellyttää Natolta kykyä nopeaan ja joustavaan päätöksentekoon. Vaikka Nato organisaationa kykenisikin tarvittaessa nopeaan toimintaan, on usein ongelmana myös joidenkin jäsenmaiden kansallisen päätöksenteon hitaus. Naton päätöksentekorakennetta pyritään virtaviivaistamaan muiden muassa karsimalla raskasta komitearakennetta. Natossa on keskusteltu liittokunnan päätöksentekoprosessin uudistamisesta, mutta konsensuspätöksenteosta tuskin luovutaan tulevaisuudessakaan. On kuitenkin todennäköistä, että päätöksenteon joustavuutta tullaan lisäämään esimerkiksi ottamalla operaatioihin joukkoja luovuttavien Naton ulkopuolisten maiden

näkemykset aikaisemmassa vaiheessa mukaan operaatioita koskevaan päätöksentekoon.

Naton historia on osoittanut, että myös pienet jäsenmaat ovat saaneet äänensä kuuluviin. Ylivoimainen enemmistö Naton päätöksenteosta on normaaliajan rutiinipäätöksentekoa, jossa pienillä mailla voi olla merkittäväkin asema. Esimerkiksi kylmän sodan loputtua Natossa aktiivisesti toiminut Tanska on onnistunut vaikuttamaan Naton laajentumisprosessin ja kumppanuusyhteistyön toteuttamiseen. Tanskan rooli oli keskeinen erityisesti Baltian maiden Nato-jäsenyyden edistämisessä. Toisaalta Yhdysvaltain ja eräiden suurten eurooppalaisten maiden rooli on yleensä korostunut Naton sotilaallisen strategian määrittelyssä ja kriisitilanteissa. Pienille maille tämä ei ole tuonut lisävelvoitteita, sillä jokainen jäsenmaa päättää itse tapauskohtaisesti mahdollisen osallistumisensa luonteesta ja laajuudesta.

Jäsenyys kansainvälisissä järjestöissä edellyttää aina kompromissivalmiutta. Jokainen jäsenmaa toisinaan hyväksyy myös omasta näkemyksestään poikkeavia päätöksiä. Viime kädessä kuitenkin juuri pienet maat kykenevät paremmin hoitamaan asioitaan kansainvälisissä järjestöissä kuin niiden ulkopuolella. Vaikuttamisen mahdollisuudet ovat paljon paremmat, kun suuret maat toimivat yhteisissä järjestöissä yhteisten pelisääntöjen puitteissa. Vaikutusvalta onkin ollut turvallisuuden ohella keskeinen motiivi Natoon kylmän sodan jälkeen liittyneille uusille jäsenmaille.

Jäsenyytensä kautta myös pienet maat saavat mahdollisuuden osallistua Euroopan turvallisuuden avainpäätöksiin ja edistää vakautta omalla lähialueellaan. Vaikka jokainen jäsenmaa joutuu joskus tinkimään omasta kannastaan, on vaikutusvalta aina suurempi Naton sisällä kuin sen ulkopuolella. Baltian maiden Nato-jäsenyyden myötä liittokunnassa tehdään yhä enemmän myös Suomen välitöntä toimintaympäristöä koskettavia päätöksiä.

15. Heikentäisikö Suomi Natoon liittymällä omalta osaltaan YK:n toimintamahdollisuuksia?

Suomen Nato-jäsenyys ei heikentäisi YK:n toimintamahdollisuuksia. Nato on sitoutunut YK:n periaatteisiin ja tavoitteisiin ja tunnustaa YK:n ensisijaisen vastuun kansainvälisen rauhan ja vakauden ylläpidosta. Kylmän sodan jälkeen Nato on tukenut YK:ta useaan otteeseen. Vuodesta 1992 lähtien Naton sotilaallista voimaa käytettiin YK:n tukena entisen Jugoslavian konfliktin lopettamiseksi, kun Nato valvoi kauppasaartoa

Adrianmerellä ja lentokieltoaluetta Bosniassa. Naton ilmapommituksilla elokuussa 1995 oli keskeinen rooli serbien painostamisessa neuvottelupöytään. Nato-johtoiset Balkanin ja Afganistanin rauhanturvaoperaatiot toteutetaan YK:n valtuuttamana. Operaatioihin on osallistunut joukkoja useista rauhankumppanusmaista, myös Suomesta.

Naton jäsenmaat kuitenkin katsovat, että mikäli YK ei kykene toimimaan, on Naton kannettava vastuu Euroopan vakaudesta ja turvallisuudesta. Äärimmäisissä tapauksissa – mikäli diplomaattiset keinot on käytetty loppuun ja YK on toimintakyvytön – Naton jäsenmaat katsovat voivansa toimia myös ilman YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia. Tämä oli tilanne Kosovossa, jossa Naton ilmapommitukset keväällä 1999 saivat Jugoslavian liittotasavallan presidentin Slobodan Milosevicin lopettamaan Kosovon albaaneihin kohdistamansa väkivallan. Kosovon interventiolla oli vahvat moraaliset perusteet: yksilöiden ihmisoikeudet nostettiin valtion suvereniteetin yläpuolelle. Myös YK:n pääsihteeri oli tuonut esille, että YK ei voi olla suoja diktaattoreille.

Naton toiminta Balkanilla osoittaa, että liittokunta on kylmän sodan jälkeen suorittanut perinteisesti YK:lle kuuluvia tehtäviä. Kysymys ei ole kuitenkaan Naton ja YK:n kilpailusta, vaan eri kansainvälisten järjestöjen toisiaan täydentävistä rooleista. Kriisinhallinnan onnistuminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa YK:lla, ETYJillä, EU:lla ja Natolla on kaikilla roolinsa. YK tukeutuu yhä enemmän Naton ja EU:n kaltaisiin alueellisiin organisaatioihin operaatioiden toimeenpanijoina. YK:n näkökulmasta niin Naton kuin EU:nkin nopean toiminnan joukot ovat tärkeä lisä kansainvälisen yhteisön kykyyn reagoida nopeasti puhkeamassa oleviin konflikteihin.

Se, kuinka relevanttina YK säilyy tulevaisuudessa, ei riipu Suomen Nato-ratkaisusta. Naton jäsenenä Suomi voisi jopa olla omalta osaltaan edistämässä sitä näkökantaa Naton sisällä, jossa korostetaan YK:n ensisijaista vastuuta kansainvälisestä turvallisuudesta.

16. Voisiko Suomi Nato-jäsenenä toimia entiseen tapaan kansainvälisessä kriisinhallinnassa ja rauhanturvatoiminnassa?

Nato-jäsenyydestä riippumatta Suomi voi oman harkintansa mukaan osallistua YK:n, EU:n tai ETYJin johtamiin kansainvälisiin kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtäviin. Suomen kunniakas historia rauhanturvaamisessa sai alkunsa jo vuonna 1956 Siinain niemimaalla, minkä jälkeen noin 47 000 suomalaista rauhanturvaajaa on palvellut kansainvälistä

yhteisöä ympäri maailmaa. Suomen pitkä kokemus ja suomalaisten reserviläisjoukkojen korkea osaaminen on pantu merkille myös Nato-maiden keskuudessa. Tästä on konkreettisenä osoituksena esimerkiksi se, että toukokuusta 2003 alkaen Suomelle annettiin johtovastuu Kosovossa toimivan Nato-johtoisen KFOR-operaation yhdestä sektorista. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Natoon kuulumaton maa sai operatiivisen sektorin johdettavakseen suoraan operaation johdon alaisuudessa.

Nato-jäsenyys ei siis kaventaisi Suomen mahdollisuuksia toimia kansainvälisessä kriisinhallinnassa ja rauhanturvatoiminnassa, vaan pikemminkin päinvastoin. Naton toimintaa ohjaavassa strategisessa konseptissa todetaan, että kriisinhallinta tulee jatkossakin olemaan eräs liittokunnan keskeisimmistä toimintamuodoista euroatlantisella alueella. Esimerkiksi Nato-maa Norja on perinteisesti lähettänyt väkilukuun suhteutettuna Euroopan maista eniten rauhanturvaajia.

Suomi on vuodesta 1996 alkaen osallistunut Nato-johtoiisiin kriisinhallintaoperaatioihin ensin Balkanilla ja sittemmin Afganistanissa. Enemmistö suomalaisista rauhanturvaajista palvelee parhaillaan Nato-johtoissa operaatioissa. Lisäksi Suomi on tehnyt päätöksen osallistumisesta Naton nopean toiminnan NRF-joukkojen harjoituksiin ja tulevaisuudessa harjoittaneen osallistumista myös NRF:n valmiusvuoroihin sekä mahdollisiin operaatioihin.

Suomen kriisinhallintayhteistyön Naton kanssa on mahdollistanut Naton rauhankumppanuusohjelma, jonka puitteissa on luotu tarvittavat yhteistoimintajärjestelyt liittokunnan ja kumppanimaiden välille sekä yhdessä kehitetty ja harjoiteltu sotilaallista yhteistoimintakykyä. Rauhankumppanuusmaana Suomi saa osallistua Naton johtamien kriisinhallintaoperaatioiden ja -harjoitusten suunnitteluun, mutta vasta siinä vaiheessa kun Suomi on päättänyt osallistua ja tarjota käyttöön omia voimavarojaan liittokunnan esitettyä asiaa koskevan pyynnön. Kansainvälisten kriisinhallintatehtävien kannalta elintärkeää yhteistoimintakykyä Suomi kehittää valitsemalla Naton valmiina tarjoamista kumppanuustavoitteista itselleen sopivat.

Natossa käydään parhaillaan keskustelua kumppanuussuhteiden kehittämistä. Yhtenä osa-alueena Nato pyrkii parantamaan Suomen ja Ruotsin kaltaisten kehittyneiden kumppanimaiden vaikutusmahdollisuuksia niitä operaatioita koskevien päätösten valmistelussa, joihin ne luovuttavat joukkojaan. Näistä uudistuksista riippumatta on kuitenkin selvää, että täysimääräisesti Naton päätöksentekoon voivat osallistua vain jäsenmaat. Ne päättävät, mihin operaatioihin Nato ylipäätensä ryhtyy, sekä liittokunnan harjoituksista ja yhteisistä joukkotavoitteista.

17. Voisiko Suomi Naton jäsenenä toimia entiseen tapaan kansainvälisten kriisien välittäjätehtävissä?

Suomen menestystä kansainvälisten kriisien välittäjätehtävissä on yleensä pidetty puolueettomuuden tai sotilaallisen liittoutumattomuuden ansiona. Suomihan toimi näkyvässä välitystehtävässä tuoden Venäjää ja länttä yhteen esimerkiksi maaliskuussa 1997, kun Yhdysvaltain ja Venäjän Naton laajentumista käsitellyt huippukokous pidettiin Helsingissä. Tunnettu saavutus on ollut myös presidentti Martti Ahtisaaren rooli Kosovon kriisin ratkaisussa kesällä 1999 ja sittemmin YK:n erityislähettiläänä Kosovon status-neuvotteluissa. Suomen rooli tässä välittäjätehtävässä ei kuitenkaan selity ensisijaisesti liittoutumattomuudella, vaan tärkein syy on ollut se luottamus, jota presidentti Ahtisaari nauttii laajan kokemuksensa ja henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella. Oma merkityksensä on ollut myös Suomen aktiivisella ja johdonmukaisella ulko- ja turvallisuuspolitiikalla.

Onnistuminen välittäjätehtävissä ei perustu valtion asemaan, vaan neuvottelijoiden tyyliin ja tapaan toimia. Suomella on tässä hyvä perinne ja maine eikä tilanne siitä muuttuisi vaikka Suomi päättäisi liittyä. Naton perustajajäsenenä liittyneen Norjan esimerkki osoittaa, että Nato-jäsenyys ei ole este kansainvälisten kriisien välittäjätehtävissä toimimiselle. Kylmän sodan aikana Norjalla oli rooli neuvotteluyhteyksien luomisessa Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton välille. Kylmän sodan jälkeen Norja on toiminut Naton ja Venäjän yhteistyön kehittämiseksi. Myös globaalisti tarkasteltuna Norja on merkittävä rauhanrakentaja, sillä viimeisen kymmenen vuoden aikana se on toiminut välittäjänä ainakin 14:ssä eri rauhanprosessissa Lähi-idästä Sri Lankaan.

Venäjä ja Nato käyvät tänä päivänä suoraa ja säännöllistä vuoropuhelua vuonna 2002 perustetun Nato-Venäjä -yhteistyöneuvoston puitteissa. Tällaisessa tilanteessa ei enää tarvita ulkopuolista sillanrakentajaa Venäjän ja lännen välille.

18. Pitäisikö mahdollisesta Nato-jäsenyydestä päättää kansanäänestyksellä?

Suomessa ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päättäminen kuuluu tasavallan presidentille, hallitukselle ja eduskunnalle. Perustuslaissa todetaan, että ”Tasavallan presidentti johtaa Suomen ulkopoliittikkaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa ja päättää Suomen suhteista ulkovaltoihin ja

toiminnasta kansainvälisissä järjestöissä tai neuvotteluissa.” Myös päätös mahdollisesta Nato-jäsenyydestä kuuluu maamme ulko- ja turvallisuuspoliittiselle johdolle, eduskunnan vahvistaessa jäsenyyspöytäkirjan.

Suomessa on järjestetty kansanäänestys kaksi kertaa: vuonna 1931 kieltoain kumoamisesta ja vuonna 1994 liittymisestä Euroopan unioniin. EU-ratkaisu oli vaikuttavuudeltaan Nato-kysymystä suurempi. Siinä kansanäänestys oli perusteltu, koska liittymisellä siirrettiin kansallista päätösvaltaa maan ulkopuolelle. Näin ei tapahtuisi Natoon liittyessä, sillä Natolla ei ole ylikansallista päätösvaltaa.

Kuinka Nato-jäsenyydestä kansallisesti päätetään, on suomalaisten päätöksentekijöiden ratkaisu, johon Nato ei puutu. Nykyisistä 26:sta jäsenmaasta Nato-jäsenyys on vahvistettu kansanäänestyksessä Espanjassa, Sloveniassa ja Unkarissa (Sloveniassa äänestettiin samalla kertaa sekä Nato- että EU-jäsenyydestä).

Edustuksellisessa demokratiassa kansalaisten ensisijainen vaikutuskanava on vaalit. Vain hallituksella ja eduskunnalla on ylipäätään mahdollisuus saada riittävästi tietoa, jotta monimutkaisista asioista voitaisiin tehdä Suomen kannalta paras päätös. Yksittäisellä kansalaisella ei tätä mahdollisuutta ole. Riippumatta siitä, millaiseen Nato-ratkaisuun Suomessa aikanaan päädytään, on päättäjien joka tapauksessa julkisesti ja seikka-peräisesti perusteltava kantansa, jotta päätökselle saadaan kansalaisten hyväksyntä.

On selvää, että Suomen turvallisuuspoliittisen perusratkaisun on nautittava suomalaisten tukea. Myös Nato edellyttää, että liittymisellä on kansan enemmistön tuki uusissa jäsenmaissa. Nato on demokratioiden yhteisö, jonka toimintakyky riippuu jäsenmaiden kansalaisten tuesta. Riittävä kansalaistuki olisi myös edellytys Suomen toimintakykyiselle ja vaikutusvaltaiselle roolille Natossa.

III JÄSENYYPDEN VAIKUTUKSET PUOLUSTUSJÄRJESTELMÄÄN

19. Suomi on ennenkin pystynyt huolehtimaan turvallisuudestaan ja puolustuksestaan liittoutumattomana. Mitä lisäarvoa Nato-jäsenyys enää toisi?

Puhuttaessa Nato-jäsenyyden maanpuolustukselle tuomasta lisäarvosta tulee usein ensimmäisenä mieleen kriisiaikana saatava ulkopuolinen sotilaallinen tuki. Puolustusta varten ylläpidettävän sotilaallisen voiman perimmäinen tarkoitus on muodostaa sellainen pelotekynnys, joka ennalta ehkäisee omaan maahan kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön mahdollisuutta. Tässä tarkoituksessa Naton tuottama lisäarvo olisi merkittävä. Ulkoapäin katsottuna on kaksi täysin eri asiaa, varautuuko Suomi puolustamaan maataan omin voimin vai yhteistyössä 26 muun valtion kanssa.

Nato-jäsenyydessä kyse on kuitenkin paljon kokonaisvaltaisemmasta puolustusvalmiuden ja yleisen turvallisuuden kehittämistyöstä, jota Natossa tehdään syvän rauhanvälityksen vallitessa. Nato on laajan euroatlanttisen alueen ainoa puolustus- ja turvallisuusasioihin erikoistunut organisaatio ja jäsenmailleen ensisijainen foorumi dialogille, vaikuttamiselle ja ongelmanratkaisulle kaikissa keskeisissä turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa kysymyksissä. Nato-maat muodostavat poliittisen solidaarisuusyhteisön yhteisesti jakamiensa arvojen puolustamiseksi, minkä ytimenä on jäsenmaiden väliset turvatakuut. Tämän viiteryhmän omakseen valinneita maita on nykyisten 27 EU-maan joukossa jo 21.

Käytännön tasolla Suomen asioiden hoitamista vaikeuttaa se, että kumppanuusmaat jäävät pääosin Natossa liikkuvan tiedustelutiedon virran ulkopuolelle, mikä edellyttää erityisjärjestelyitä myös Nato-johtoisin kriisinhallintaoperaatioihin osallistuttaessa. Lisäksi kumppanuusmaat jäävät paitsi suurimmasta osasta Naton laajaa puolustusasioihin liittyvää yhteistyötä ja tietotaitoa. Kumppanuusmaille avatut osallistumismahdollisuudet ovat ainoastaan ohut pintaraapaisu Naton esikuntien sekä lukuisien komiteoiden ja työryhmien työskentelystä. Nämä Naton toiminnot muodostavat useita tuhansia diplomaatteja, esikuntaupseereita ja muita erityisalojen asiantuntijoita käsittävän verkoston, jonka työskentely antaa arvokkaan tuen Naton jäsenmaiden puolustuskyvyn kehittämiseksi.

Nato on ainoa kansainvälinen järjestö, joka kehittää jäsenvaltioidensa ja kumppaneidensa sotilaallista yhteistoimintakykyä standardein, toimintaohjein ja harjoituksin. Se tarjoaa joukkosuunnittelun ja johtamisjärjestelmän, joita ilman monikansalliset interventiot tai vaativat kansainväliset kriisinhallintaoperaatiot eivät olisi mahdollisia. Jatkuvasti muuttuvassa kansainvälisessä tilanteessa on Naton toiminnassa yhä kasvava merkitys myös tiiviin dialogin ylläpitämisellä ja yhteistyöllä sellaisten maiden ja alueellisten maaryhmittymien kanssa, jotka ovat koko Euroopan turvallisuuspolitiikan kannalta merkittäviä. Naton kumppanuustoiminnan nykyisiä painopistealueita ovat laaja Lähi-idän alue sekä yhteistyösuhteen kehittäminen Australian, Etelä-Korean, Japanin ja Uuden-Seelannin kaltaisten maiden kanssa.

Liittoutumattomuuskaan ei enää nykyään merkitse sotilaallista riippumattomuutta muista maista. Esimerkiksi puolustusteollisuuden yhä laajeneva kansainvälinen työnjako merkitsee jo käytännössä eräänlaista liittoutumisen astetta. Suomenkin riippuvuus kansainvälisestä puolustusmateriaaliyhteistyöstä on edennyt jo niin pitkälle, ettei enää voida puhua itsenäisestä puolustuksesta sanan varsinaisessa merkityksessä. Kehityksen suunta on juuri päinvastainen – kohti yhä kasvavaa keskinäistä riippuvuutta. Eristäytyminen omiin oloihin ja pyrkiminen täyteen omavaraisuuteen ei ole enää järkevää eikä mahdollistakaan.

20. Edellyttäisikö Nato-jäsenyys luopumista yleisestä asevelvollisuudesta ja aluepuolustuksesta?

Ei edellyttäisi. Naton nykyisillä jäsenmailla on sekä ammattiarmeijaan että yleiseen asevelvollisuuteen perustuvia puolustusratkaisuja. Liittokunnan yhteisiä sotilaallisia voimavaroja on vain vähän. Kaikessa olennaisessa nojataan Nato-maiden kansallisiin resursseihin, joita kehitetään yhteisen puolustussuunnittelujärjestelmän kautta ja joita yhteinen komento- ja joukkorakenne sitoo toisiinsa. Nato odottaa jäseniltään tietynasteista panostusta liittokunnan yhteisiin tarpeisiin, minkä ohella kukin jäsenmaa voi ylläpitää sellaista kansallista puolustusjärjestelmää kuin parhaaksi katsoo.

Suomen turvallisuuspolitiikan perustana tulee säilymään uskottava kansallinen puolustuskyky niin kauan kuin suomalaiset näin haluavat – olipa Suomi sitten sotilaallisesti liittoutunut tai liittoutumaton. Molemmissa tapauksissa Suomi tarvitsee yleisen asevelvollisuuden. Vain sen avulla voidaan varmistaa puolustusvoimiin laadukkaat ja laajat joukot. Suomen

oloihin suunniteltu puolustusjärjestelmä on taloudellisesti kustannustehokas, koska puolustusvoimien sodan ajan joukot perustetaan ainoastaan tilanteen niin vaatiessa. Ei myöskään pidä unohtaa asevelvollisuuden merkittävää yhteiskunnallista roolia yhdyssiteenä kansalaisten ja oman maan puolustamisen välillä.

Euroopassa ollaan yleisesti ottaen siirtymässä pois asevelvollisuusarmeijoista. Tämä ei kuitenkaan johdu Naton vaatimuksista vaan siitä, että sotilaallisen teknologian kehittyminen ja uudet turvallisuusuhkat edellyttävät pidempää koulutusta, johon varusmiespalvelu ei välttämättä enää riitä. Suomenkin ilma- ja merivoimissa on varusmiesten osuus henkilöstöstä suhteellisen alhainen juuri tästä syystä. Naton piirissä on herännyt keskustelua asevelvollisuusarmeijan soveltuvuudesta muuttuneeseen turvallisuusympäristöön, jossa kansainväliset operaatiot ovat yhä keskeisemmällä sijalla. Naton puolustussuunnittelijoiden piirissä yleistä asevelvollisuutta on kritisoitu vanhanaikaiseksi, ja eräitä asevelvollisuuteen turvautuvia maita on moitittu kyvyttömyydestä tuottaa riittävästi kansainvälisiin operaatioihin soveltuvia joukkoja.

Ei kuitenkaan voida olettaa, että ammattiarmeija olisi kaikille maille automaattisesti soveltuva ratkaisu. Asevoimien koulutukseen ja rekrytointiin vaikuttavat lukuisat tekijät, kuten esimerkiksi valtion geostrateginen asema ja historia sekä väestölliset, yhteiskunnalliset ja taloudelliset rakenteet. Suomen kohdalla kritiikin taustalla on useimmiten puutteellinen tuntemus Suomen järjestelmästä, jolla on onnistuttu tuottamaan suorituskyvyltään erittäin laadukkaita ja motivoituneita joukkoja. Tämä on käynyt konkreettisesti ilmi erilaisissa rauhankumppanuusharjoituksissa ja Naton johtamissa kriisinhallintaoperaatioissa.

Naton näkökulmasta tärkeämpää on lopputulos kuin keino sen saavuttamiseksi. Jos jäsenmaa kykenee hoitamaan kansallisen puolustuksensa vaatimukset sekä antamaan määrällisesti ja laadullisesti kokoonsa nähden riittävän panoksen kansainvälisiin operaatioihin, on samantekevää minikälaisella koulutus- ja rekrytointijärjestelmällä tulokseen päästään. Suomalaiset voisivat säilyttää Naton jäsenenä oman puolustusjärjestelmänsä ja tuoda samalla omaa erityisosaamistaan yhteiseen käyttöön.

21. Joutuisiko Suomi Naton jäsenenä luovuttamaan lentokenttensä ja satamansa Naton joukkojen käyttöön?

Nato on puolustusliitto. Mikäli Suomi olisi Naton jäsen ja joutuisi sotilaallisen iskun tai sen uhkan kohteeksi, voisi Naton joukkoja saapua maahan

Suomen hallituksen pyynnöstä auttamaan Suomen puolustamisessa. Naton joukkoja voitaisiin kutsua kiristyneessä tilanteessa paikalle myös ennalta ehkäisevässä tarkoituksessa nostamaan kynnyistä sotatoimien aloittamiselle Suomea vastaan tai niillä uhkaamiselle. Suomi ratkaisisi tällöin itse vastaanottamansa avun muodot.

Nato-jäsenyydestä riippumatta kukin suvereeni valtio päättää itse omien satamiensa ja lentokenttiensä käyttämisestä. Nato kuitenkin edellyttää jäsenmailtaan tietynasteista valmiutta ulkopuolisen avun vastaanottamiseen. Satamat ja lentokentät ovat osa pelotetta, ja niiden tulee mahdollistaa Naton joukkojen vastaanottaminen mahdollisessa kriisitilanteessa.

Myös Naton rauhankumppanuusmailta on tiedusteltu valmiuksia niin sanottuihin ”isäntämaatukitoimiin”. Yleensä ottaen isäntämaatukitoimilla tarkoitetaan niitä siviili- tai sotilasviranomaisten suorittamia tai johtamia toimenpiteitä, joilla tuetaan joukkojen ja materiaalin siirtämistä valtion alueelle tai sen kautta kolmannen osapuolen alueelle joko harjoitus-tarkoituksessa tai mahdollisessa kriisi- tai katastrofitilanteessa. Näiden palvelujen käytöstä veloitetaan pääsääntöisesti käypä hinta. Suomessa järjestettyjen kansainvälisten harjoitusten yhteydessä on tähänkin asti myyty vierailijoille esimerkiksi polttoainetta ja elintarvikkeita sekä neuvottu, kuinka Suomen satamiin ja lentokentille saavutaan turvallisesti. Tätä toimintaa on yleensä kutsuttu ”harjoitusten tukipalveluiksi”. Vastaava isäntämaatukitoimien järjestely on otettu käyttöön myös EU:ssa yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa kehitettäessä. Konkreettisesti isäntämaatukitoimien merkitys on noussut esille esimerkiksi Afganistanin rauhanturva- ja jälleenrakennusoperaation mittavien joukkojen ja materiaalin siirtojen yhteydessä. Jo operaation valmisteluvaiheessa kävi ilmi, että infrastruktuurin tunnistettavuudella oli keskeinen merkitys kuljetusten suunnittelussa ja niiden onnistumisessa.

Suomenkin rauhankumppanuusohjelman puitteissa hyväksymään kumppanuustavoitteisiin on sisältynyt isäntämaatukitoimiin kuuluvien valmiuksien selvittäminen. Kyseistä selvitystyötä on ajoittain ymmärretty väärin ”lentokenttien ja satamien luovuttamisena Naton käyttöön”. Tästä ei ole kysymys. Selvityksen tarkoitus oli laatia kansallinen tiedosto niistä lentokentistä, satamista ja rautatieasemista, joita voitaisiin käyttää tai kehittää joukkojen kuljettamiseen.

Naton määrittelemien isäntämaatukitoimien hyväksyminen ei tarkoita Suomen satamien tai lentokenttien asettamista automaattisesti liittokunnan käyttöön. Mikäli Suomessa järjestetään esimerkiksi kansainvälinen kriisinhallintaharjoitus, oletetaan harjoituksen yhteydessä noudatettavan isäntämaatukitoimien mukaisia menettelyjä, eli samoja järjestelyjä joita

käytettäisiin mahdollisessa kriisi- tai katastrofitilanteessakin. Tämä pätee myös siirrettäessä Suomen joukkoja ulkomaille EU:n tai Naton johtamaan harjoitukseen tai operaatioon.

22. Joutuisiko Suomi Naton jäsenenä vastaanottamaan alueelleen Naton joukkoja, tukikohtia tai ydinaseita?

Suomi ei joutuisi Naton jäsenmaana vasten tahtiaan vastaanottamaan alueelleen sen kummemmin vieraita joukkoja, tukikohtia kuin ydinaseitakaan. Nato huomioi joustavasti jäsenmaidensa hyvin perustellut erityisvaatimukset ja sopii tarvittaessa poikkeavista järjestelyistä. Jo kylmän sodan aikana Suomen pohjoismaiset Nato-naapurit Norja ja Tanska kieltäytyivät ottamasta vastaan rauhan aikana pysyviä joukkoja tai ydinaseita alueelleen, eikä se aiheuttanut vastalauseita Naton taholta. Kylmän sodan jälkeen Naton tarve joukkojen ja materiaalin ennakkosijoittamiselle Eurooppaan on pienentynyt merkittävästi. Naton jatkuvasti uudistaessa komento- ja joukkorakennettaan käydään jäljelle jäävien esikuntien ja erilaisten koulutuslaitosten sekä osaamiskeskusten sijainnista tiiviitä neuvotteluja. Useimmat Naton jäsenmaat haluavat alueellaan säilyvän Naton toimipisteitä, sillä ne koetaan konkreettisenä osoituksena liittokunnan sitoutumisesta oman maan turvallisuuteen.

Mikäli Suomi päättäisi hakea Naton jäsenyyttä, sovellettaisiin siinä yhteydessä todennäköisesti joka tapauksessa niin sanottua ”kolmen ei:n” periaatetta: liittokunnalla ei ole tarvetta, aikomusta eikä suunnitelmia ydinaseiden sijoittamiseen uusien jäsenmaiden alueelle. Kyseinen periaate on kirjattu Naton ja Venäjän välisiä suhteita koskevaan vuonna 1997 allekirjoitettuun perusasiakirjaan, jossa Nato yksipuolisesti sitoutui olemaan sijoittamatta ydinaseita uusiin jäsenmaihin. Samalla Nato ilmoitti, ettei se myöskään sijoita pysyvästi miehitettyjä tukikohtia uusiin jäsenmaihin. Tätä periaatetta noudatettiin vuonna 1999 Natoon liittyneiden Puolan, Tšekin tasavallan ja Unkarin kohdalla kuten myös vuonna 2004 toteutuneella laajentumiskierroksella, jolloin Natoon liittyi seitsemän uutta jäsenmaata (Bulgaria, Latvia, Liettua, Romania, Slovakia, Slovenia ja Viro).

Tiedotusvälineiden mukaan Yhdysvallat suunnittelee siirtävänsä joukkojaan vanhoista Nato-maista uusiin jäsenmaihin, esimerkiksi Bulgariaan ja Romaniaan, joiden sijainti on uusien turvallisuushkien torjunnan kannalta strategisesti merkittävä. Kyseessä ovat kuitenkin huomattavasti kylmän sodan aikana rakennettuja tukikohtia kevyemmät ja pienimuotoisemmat

järjestelyt. Lisäksi on huomattava, ettei kyse ole Naton toiminnasta vaan Yhdysvaltain ja asianomaisten maiden kahdenvälisestä sotilaallisesta yhteistyöstä. On varsin tavallista, että Nato-maat voivat antaa oman harkintansa mukaan alueeltaan tukikohtia joko liittokunnan yhteiseen tai jonkin yksittäisen Nato-maan käyttöön. Näin toimitaan kuitenkin aina tukikohdan luovuttavan maan kansallisella päätöksellä. Esimerkiksi Unkari päätti pyynnön saatuaan luovuttaa Yhdysvalloille tukikohdan, missä koulutettiin Irakin opposition edustajia toimimaan vallan vaihdon tapahduttua Irakissa. Ajankohtainen esimerkki löytyy Puolasta ja Tšekin tasavallasta, joihin tullaan todennäköisesti sijoittamaan Yhdysvaltain kansalliseen ohjuspuolustusjärjestelmään kuuluvia tukikohtia.

23. Joutuisiko Suomi Naton jäsenenä lähettämään upseereitaan ja varusmiehiään konflikteihin maan rajojen ulkopuolelle?

Naton jäsenenä Suomen olisi kannettava osansa liittokunnan velvoitteista, joihin sisältyy osallistuminen omalla panoksella yhteiseen puolustukseen. Osallistumisensa tason Suomi määritteli yhdessä muiden Nato-maiden kanssa omia tavoitteitaan ja voimavarojaan vastaavaksi. Naton jäsenenä Suomi nimeäisi liittokunnan joukkorakenteeseen joukkoja. Käytännössä kyse olisi suunnilleen nykyisestä kansainvälisiin tehtäviin varatusta joukkopoolista, jota voitaisiin tarvittaessa täydentää.

Tällä hetkellä suomalaista henkilöstöä kriisinhallintatehtävissä on noin tuhat (kriisinhallintalain mukainen maksimimäärä on 2 000). Enemmistö suomalaisista rauhanturvaajista palvelee Nato-johtoisissa operaatioissa. Nykyinen osallistumisen taso olisi suunnilleen sama, mitä Suomelta odotettaisiin Naton jäsenenäkin, sillä Suomen panos kansainväliseen kriisinhallintaan maamme väkilukuun suhteutettuna sijoittuu eurooppalaisessa vertailussa kärkisijoille.

Naton valmistautuminen toimimaan yhä enemmän Euroopan ulkopuolella voisi kuitenkin jonkin verran kasvattaa Suomeen kohdistuvia odotuksia Natolle nimettävän joukon koosta ja asettaa uudenlaisia koulutusvaatimuksia. Nato-maiden odotetaan muiden muassa osallistuvan nopean toiminnan NRF-joukkojen toimintaan, minkä ohella Nato-maana Suomen meri- ja ilmavoimien kansainväliseen osallistumiseen kohdistuisi todennäköisesti kasvavia odotuksia.

Liittoutumisesta aiheutuvat kansainväliset velvoitteet olisivat hoidettavissa, kuten nykyisinkin, näihin tehtäviin halukkaista reserviläisistä ja palkatusta henkilöstöstä kootuin joukoin. Varusmiespalvelustaan suorit-

tavia suomalaisia sotilaita ei vastaisuudessakaan lähetetä kansainvälisiin operaatioihin. Sen sijaan voi olla mahdollista, että puolustusvoimien kantahenkilökunnan vapaaehtoisuusperiaatetta joudutaan tulevaisuudessa arvioimaan uudelleen.

Olipa Suomi liittoutunut tai ei, päätetään sotilaallisiin operaatioihin osallistumisesta kansallisesti. Nato ei pakota lähettämään joukkoja oman maan ulkopuolelle, ellei jäsenvaltio ole itse siihen halukas. Natoon kuultuessa suomalaisia joukkoja siis lähetettäisiin sellaisiin tehtäviin, jotka Suomen valtiojohto katsoisi tarkoituksenmukaiseksi. Operatiivisesti suomalaiset joukot alistettaisiin Naton johtoon, mutta ylin päätäntävalta suomalaisten osallistumisesta pysyisi suomalaisten, viime kädessä puolustusvoimien ylipäällikön tasavallan presidentin, käsissä. Tämä toimintatapa on käytössä jo nykyään niissä Nato-johtoisissa operaatioissa, joihin Suomi osallistuu.

Naton laajentumisen myötä Nato-maiden sotilaalliset kyvyt ovat tällä hetkellä keskenään hyvin eritasoisia. Liittokunnan sotilaallisesti vahvimmat jäsenmaat kykenevät osallistumaan kaikentyyppisiin operaatioihin niiden eri vaiheissa, kun taas osalla jäsenmaista ei ole kykyä osallistua kaikkeen toimintaan. Yhdellä jäsenmaalla, eli Islannilla, ei ole edes omia puolustusvoimia. Islanti on kuitenkin osallistunut esimerkiksi Nato-joh-toiseen Kosovossa toimivaan KFOR-operaatioon huolehtimalla Pristinan lentokentän toiminnoista.

Sen jälkeen, kun Natossa tehtiin syyskuussa 2001 päätös viidennen artiklan mukaisen yhteistoiminnan käynnistämisestä terrorismin torjumiseksi, on korostetusti tuotu esiin jokaisen valtion osallistumista omien kykyjensä ja halunsa mukaan. On olemassa useita eri osallistumisen muotoja, joista jokainen voi valita itselleen sopivan. Viime kädessä tärkeintä Naton kannalta on, että kaikki jäsenmaat muodostaisivat poliittisesti yhtenäisen rintaman.

24. Nostaisiko liittoutuminen Suomen puolustusmenoja?

Usein kuulee sanottavan, että Nato edellyttäisi jäsenmaidensa puolustusmenojen olevan vähintään kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta. Nato ei kuitenkaan ole asettanut puolustusmenoja koskevia vaatimuksia tai ehtoja sen kummemmin nykyisille kuin tulevillekaan jäsenilleen. Puolustusmenojen tason määrittäminen on viime kädessä aina kansallinen päätös. Kahden prosentin BKT-osuutta pidetään viitteellisenä tavoitetasona, johon Nato toivoisi jäsenmaiden pyrkivän. Tällä hetkellä yhteensä 26:sta

Nato-maasta ainoastaan seitsemän (Bulgaria, Iso-Britannia, Kreikka, Ranska, Romania, Turkki ja Yhdysvallat) ylittää puolustusmenoissaan kahden prosentin BKT-osuuteen.

Naton käyttämän laskutavan mukaan Suomen puolustusbudjetti vuonna 2007 on 1.3 prosenttia BKT:sta. Tässä yhteydessä on huomattava, että puolustusmenojen kansainvälinen vertailu on ylipäätään vaikeaa puolustusjärjestelmien erilaisuudesta johtuen eikä puolustusmenojen BKT-osuus kerro koko totuutta. Suomelle tämä vertailu on epäedullinen, koska Suomen kustannustehokkaan asevelvollisuusarmeijan kokonaiskustannukset ovat selkeästi pienemmät kuin Euroopassa yleisten ammattiarmeijoiden. Nykyisellä puolustusmenojen BKT-osuudellaan Suomi sijoittuu 25 Nato-maan joukossa keskimäärin sijoille 17-19 (Islanti ei ole mukana vertailussa, koska sillä ei ole puolustusbudjettia). Toinen keskeinen vertailupohja on puolustusmateriaalihankinnat ja siinä Suomi sijoittuu jo huomattavasti korkeammalle. Nykyisellään materiaalihankintoihin käytetään Suomen puolustusmenoista noin 30 prosenttia. Naton viitteellinen tavoitetaso materiaalihankinnoissa on 20 prosenttia puolustusmenoista, johon ylittää tällä hetkellä kahdeksan jäsenmaata.

Naton toimintakustannusten jakamisessa on kukin jäsenmaa velvollinen antamaan oman panoksensa yhteisen budjettiin. Naton yhteinen budjetti sisältää siviili- ja sotilasbudjettien lisäksi erillisen investointiohjelman, jolla rahoitetaan koko liittokuntaa hyödyttäviä puolustukseen liittyviä infrastruktuurihankkeita. Siviilibudjetista katetaan kansainvälisen henkilöstön ja päämajan toimintamenot. Sotilasbudjetin varoja käytetään lähinnä kattamaan Naton sotilaskomitean, Nato-esikuntien sekä niihin liittyvien yhteisten johtamis- ja viestijärjestelmien kustannuksia.

Aikaisemmin maakohtainen maksuosuus Naton yhteisestä budjetista sovittiin erikseen jäsenyysneuvotteluiden yhteydessä ja loppusummaan vaikuttivat taloudellisten tekijöiden ohella myös poliittiset ja maantieteelliset näkökohdat. Naton yhteisen rahoituksen periaatteita ryhdyttiin jäsenmaiden määrän lisääntyessä uudistamaan, ja vuonna 2006 käyttöön otetussa uudessa laskutavassa maakohtaiset maksuosuudet määräytyvät puhtaasti Maailmanpankin tilastoista otettujen kansantalouden suorituskykyä koskevien lukujen perusteella (pl. Yhdysvallat, jonka maksuosuus on kohtuullisuuden vuoksi alhaisempi kuin mitä kansantalouden koko edellyttäisi). Naton käyttämällä uudella laskutavalla Suomen maksuosuus liittokunnan yhteisiin menoihin olisi noin 20 miljoonaa euroa vuodessa, mikä olisi vuoden 2006 talousarviossa ollut noin 0.9 prosenttia puolustusbudjetistamme. Tähän summaan eivät sisälly mahdollisista lisämateriaalihankinnoista, Naton operaatioihin ja nopean toiminnan

NRF-joukkoihin osallistumisesta eikä Nato-tehtäviin lähetettävästä henkilöstöstä aiheutuvat kustannukset.

Liittoutuessaan Suomi lähettäisi upseereita työskentelemään Nato-esikuntiin sekä osoittaisi nykyistä enemmän resurssejaan kansainväliseen toimintaan. Tämä ei kuitenkaan välttämättä edellyttäisi merkittävää lisäystä puolustusmenoihin, vaan se voitaisiin halutessa toteuttaa uudelleen kohdentamalla nykyisiä voimavaroja. Lopullisissa kustannuslaskelmissa on myös muistettava ottaa huomioon ne taloudelliset hyödyt, joita Suomi saisi Nato-jäsenyyden kautta yhteisistä budjeteista ja lukuisista muista yhteiseen puolustukseen liittyvistä synergiaeduista. Kokonaisuutena sotilaallinen liittoutuminen avaisi mahdollisuuden järjestellä puolustuksen voimavarojen käyttöä uudelta pohjalta ottaen huomioon, ettei maata enää varauduttaisi lähtökohtaisesti puolustamaan pelkästään omin voimin. Nykyisessä tilanteessa kansainvälisiin tehtäviin kyetään osoittamaan ainoastaan noin viisi prosenttia Suomen puolustusmenoista.

Nato-jäsenyys ei aiheuttaisi merkittäviä ylimääräisiä hankintavelvoitteita, vaan Nato-maanakin Suomen eteen tulevat kalustohankinnat sopisivat siihen kokonaiskuvaan, jota toteutetaan joka tapauksessa omaa maanpuolustusta sekä EU:n unionin kriisinhallintakykyä kehitettäessä. Joidenkin puolustusjärjestelmämme osa-alueiden Nato-yhteensopivuuden syventäminen edellyttäisi kertaluonteisia lisäinvestointeja, mutta niiden kustannukset jakaantuisivat asteittain pitemmälle aikavälille. Puolustusvoimain komentaja amiraali Juhani Kaskeala on todennut, että Suomella on jo olemassa liittoutumisen edellyttämä puolustuskyky ilman suuria rakenteellisia muutoksia tai puolustusmenojen tasokorotuksia.

25. Mitä velvoitteita Nato-jäsenyys merkitsisi Suomelle?

Naton jäsenenä Suomi muiden muassa sitoutuisi liittokunnan yhteiseen puolustukseen. Suomi antaisi oman panoksensa yhteisen puolustuksen toteuttamiseen ja saisi vastaavasti tukea Natolta kriisitilanteessa. Suomen tärkein panos Naton yhteiseen puolustukseen olisi kyky puolustaa omaa maata, minkä lisäksi Suomi osallistuisi tarvittaessa liittolaisten tukemiseen ja muihin Nato-johtoisiin operaatioihin.

Naton yhteisen puolustuksen velvoite, Pohjois-Atlantin sopimuksen viides artikla, mahdollistaa jäsenmaiden eriateisen ja -luonteisen avun hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle jäsenmaalle, velvoittaen avustamaan ”tarpeelliseksi katsomillaan keinoilla, sotilaallinen voiman käyttö mukaan lukien”. Päätös viidennen artiklan käyttöönottamisesta syyskuussa 2001

Yhdysvaltoihin kohdistuneen terroristi-iskun jälkeen osoitti käytännössä artikkelin väljyyden ja tulkinnanvaraisuuden. Päätöstä konkretisoitiin muiden muassa lähettämällä eurooppalaisia AWACS-tutkakoneita ilma-valvontatehtäviin Yhdysvaltoihin korvaamaan Afganistaniin lähetettyjä amerikkalaiskoneita. Päätöksen ensisijainen merkitys oli ulospäin lähetetty viesti liittokunnan yhtenäisyydestä vakavassa kriisitilanteessa.

Osallistuminen Naton viidennen artikkelin ulkopuolisiin operaatioihin on vapaaehtoista. Esimerkkejä tällaisista operaatioista ovat yhtäältä Natojohtoiset kriisinhallintaoperaatiot Kosovossa ja Afganistanissa, joihin Suomi osallistuu jo nyt merkittävällä panoksella, ja toisaalta rauhaanpakkotarkoituksessa tehdyt ilmaiskut Serbiaan vuonna 1999.

Joka tapauksessa liittoutumisen peruslähtökohtana tulee olla periaatteellinen valmius osallistua jonkinlaisella panoksella Naton operaatioiden koko kirjoon rauhanturvaamisesta taistelutehtäviin. Nato on jäsenmaidensa solidaarisuusyhteisö, joka ei voi toimia, elleivät jäsenmaat ole sitoutuneita sen kaikkeen toimintaan. On olemassa useita eri osallistumisen muotoja, joista jokainen voi valita itselleen sopivan.

Naton operaatioista päätetään yksimielisyydellä liittokunnan korkeimmas-
sa päätöksentekoeolimessa Pohjois-Atlantin neuvostossa, jossa Suomi olisi edustettuna tasavertaisena liittolaisena. Naton päätettyä ryhtyä johonkin operaatioon, kukin jäsenmaa tekee itsenäisen kansallisen päätöksen omasta osallistumisestaan. Naton joukkorakenteeseen nimetyt suomalaisjoukot olisivat kansallisessa komennossa, kunnes ne kriisitilanteessa luovutettaisiin erillisellä kansallisella päätöksellä Naton käyttöön tiettyä operaatiota varten.

Yhteisen puolustuksen ja muiden tehtävien toteuttaminen kriisitilanteessa edellyttää tiivistä sotilaallista yhteistyötä ja integraatiota jo rauhan aikana. Naton jäsenenä Suomi osallistuisi liittokunnan komento- ja joukkorakenteeseen sekä yhteiseen puolustussuunnitteluun. Perinteisesti jäsenmaat ovat osallistuneet näihin toimintoihin eriasteisesti. Suomen osallistumisen taso ja laajuus määriteltäisiin kansallisista lähtökohdista, ottaen huomioon liittokunnan puolustuksen kokonaisvaatimukset.

Naton jäsenenä Suomen tulisi osallistua yhteisiin sotaharjoituksiin ja järjestää harjoituksia myös omalla alueellaan. Nato-jäsenyys ei velvoittaisi Suomea ottamaan vastaan ydinaseita, tukikohtia tai joukkoja alueelleen. Naton lähtökohta on, että uusiin jäsenmaihin ei sijoiteta ydinaseita eikä vieraiden maiden pysyviä joukkoja. Kansallista lainsäädäntöä tulisi sopeuttaa siten, että liittolaisten joukkojen kauttakulku, joukkojen vas-

taanottaminen kriisitilanteessa ja suomalaisten joukkojen lähettäminen ulkomaille olisi mahdollista.

Sotilaallisen liittoutumisen mukanaan tuoma lisääntyvä kansainvälinen yhteistyö voitaisiin toteuttaa kohdentamalla puolustusvoimien olemassa olevia voimavaroja uudelleen eikä siten edellyttäisi merkittäviä tasokorotuksia puolustusbudjettiin. Jo nyt Suomi painottaa yleiseurooppalaisten kehittämistrendien mukaisesti puolustushaarojen yhteistoimintakykyä, nopean toiminnan joukkojen kehittämistä ja yhteiskunnan suojaamiseen liittyviä tehtäviä. Näiden tehtävien merkitys kasvaisi entisestään Natoon liityttäessä.

Naton komentorakenteeseen Suomi osallistuisi lähettämällä upseereita Naton esikuntiin, mikä toteutettaisiin puolustusvoimien nykyisen henkilöstörakenteen pohjalta. Suomalaisten upseereiden työskentely Naton esikunnissa kartuttaisi samalla osaamista ja tietoja myös kansallisen puolustuskyvyn kehittämisen näkökulmasta. Lisäksi Nato-jäsenyyden edellyttäisi sotilas- ja siviilihenkilöstön lähettämistä Naton päämajaan ja eri virastoihin.

Yksi Nato-jäsenyyden peruselementeistä on osallistuminen liittokunnan yhteiseen puolustussuunnitteluun, jossa yksittäisen jäsenmaan puolustus sovitetaan osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta. Naton puolustussuunnitteluprosessin lähtökohta on liittokunnan strateginen konsepti, josta tulisi myös Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kulmakivi. Suomen puolustuksen yhteensopivuutta Naton kanssa kehitettäisiin ja puolustusmateriaalihankinnoissa tavoitteena olisi toiminnallinen yhteensopivuus Naton kanssa. Tämä on jo nykyinen käytäntö. Puolustusvoimien kaikkien asejärjestelmien on oltava Puolustusministeriön materiaali-politiittisen strategian 2025 periaatteiden mukaisesti kansainvälisesti yhteensopivia eli käytännössä Nato-yhteensopivia.

Liittoutumisen taloudelliset velvoitteet liittyvät osallistumiseen Naton yhteisiin budjetteihin: sotilasbudjettiin, siviilibudjettiin ja investointiohjelmaan. Maksuosuus perustuu kunkin jäsenmaan taloudelliseen suorituskykyyn. Suomen veloitteen suuruusluokka näissä kolmessa budjetissa olisi yhteensä noin 20 miljoonaa euroa vuodessa, mikä olisi ollut noin 0.9 prosenttia vuoden 2006 puolustusbudjetista. Tähän summaan eivät sisälly mahdollisista lisämateriaalihankinnoista, Naton operaatioihin ja nopean toiminnan NRF-joukkoihin osallistumisesta eikä Nato-tehtäviin lähetettävästä henkilöstöstä aiheutuvat kustannukset.

Kokemukset useiden maiden liittymisprosessista osoittavat, että Nato-jäsenyyden toteuttamisessa kansalliset olosuhteet huomioidaan varsin

hyvin. Naton kannalta tärkeintä on, että jäsenmaat kantavat kortensa kekkoon yhteiseen turvallisuuteen – jokaisen jäsenmaan on oltava turvallisuuden tuottaja eikä sen kuluttaja.

SUOMEN ATLANTTI-SEURA RY

Taustaa

Suomen Atlantti-Seura ry perustettiin joulukuussa 1999. Se on avoin ja poliittisesti riippumaton kansalaisjärjestö. Yhdistys perustettiin edistämään turvallisuus- ja puolustuspoliittista keskustelua Suomessa. Se on foorumi ajankohtaisten transatlanttisten kysymysten käsittelylle.

Tavoitteet

Suomen Atlantti-Seuran tarkoituksena on edistää euro-atlanttista, erityisesti Natoon ja Euroopan unioniin liittyvää turvallisuus- ja puolustuspoliittista keskustelua, tutkimusta ja koulutusta Suomessa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää jäsentilaisuuksia ja konferensseja sekä harjoittaa julkaisu- ja koulutustoimintaa.

Organisaatio

Suomen Atlantti-Seura on Atlantic Treaty Association (ATA) jäsen. ATA on kansallisten Atlantti-seurojen sateenvarjojärjestö, jonka päämaja sijaitsee Brysselissä. ATAn varsinaisia jäseniä ovat Nato-jäsenmaiden Atlantti-seurat ja liitännäisjäseniä Naton rauhankumppanuusmaiden (Partnership for Peace, PfP) Atlantti-seurat. Suomen Atlantti-Seurasta tuli liitännäisjäsen Budapestissä pidetyssä ATAn 46. yleiskokouksessa marraskuussa 2000. Suomen Atlantti-Seura osallistuu aktiivisesti kansainväliseen ATA-verkoston toimintaan ja muiden Atlantti-seurojen järjestämiin tapahtumiin.

Suomen Atlantti-Seuralla on puheenjohtaja, hallitus ja pääsihteeri. Suomen Atlantti-Seuran ensimmäisenä puheenjohtajana toimi ministeri, suurlähettiläs **Jaakko Iloniemi** (vuodet 1999-2001). Häntä seurasi tehtävässä ministeri, suurlähettiläs **Paavo Rantanen** (vuodet 2001-2004). Nykyinen puheenjohtaja, filosofian tohtori **Risto E. J. Penttilä** valittiin tehtävään lokakuussa 2004. Yhdistykseen kuuluu myös yhdistyksen nuorten jäsenten verkosto, jolla on oma puheenjohtaja ja johtoryhmä.

Hallitus vuonna 2007

Hallituksen puheenjohtaja

Risto E. J. Penttilä, tohtori, johtaja, Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA

Hallituksen jäsenet

Jori Arvonen, ulkoasiainministerin erityisavustaja

Leif Blomqvist, suurlähettiläs

Ulpu Iivari, toimittaja, viestintäkonsultti

Karoliina Honkanen, erityisasiantuntija, puolustusministeriö

Olli Kivinen, kolumnisti

Lasse Kurkilahti, pääjohtaja, Kemira Oyj

Juha Pyykönen, eversti, Strategian laitoksen johtaja,

Maanpuolustuskorkeakoulu

Aulis Ranta-Muotio, agronomi

Pertti Salolainen, ulkoasiainvaliokunnan pj., ministeri, suurlähettiläs

Astrid Thors, maahanmuutto- ja eurooppaministeri

Lisäksi hallitukseen kuuluu

Suvi Aherto, Suomen Atlantti-Seuran Nuoret -verkoston puheenjohtaja

Pääsihteeri

Terhi Suominen, projektipäällikkö, Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA

Jäsenet

Suomen Atlantti-Seuraan kuului vuoden 2007 toukokuun alussa 340 jäsentä. Eri yhteiskuntapiireistä koostuvaa jäsenkuntaa yhdistää kiinnostus ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksiin. Yhdistyksen jäsenmäärä on voimakkaassa kasvussa.

Nato elää jatkuvassa muutoksessa. Myös Suomen suhde Natoon kehittyy. On tärkeää, että aiheesta on saatavissa helposti ymmärrettävää ja luotettavaa tietoa.

Karoliina Honkasen ja Janne Kuuselan kirjoittama raportti antaa ajan tasalla olevia vastauksia yleisimpiin kysymyksiin Natosta. Se sopii niin toimittajien, poliitikkojen kuin muiden aiheesta kiinnostuneiden suomalaisten käsikirjaksi.

Raportti antaa Nato-jäsenyyden kannattajille mahdollisuuden syventää tietojaan aiheesta. Nato-jäsenyyden vastustajille raportti on myös tärkeää luettavaa, koska on hyvä tietää mitä vastustaa. Kaikkein eniten raportti palvelee niitä suomalaisia, jotka eivät vielä ole muodostaneet kantaa sen enempää Natoon järjestönä kuin Suomen mahdolliseen jäsenyyteen siinä.

www.atlanttiseura.fi

ISBN 978-951-628-461-6